

Vážení čtenáři,

v loňském roce jsme Vás informovali o připravované změně čtvrtletníku Vědecké knihovny v Olomouci, dosud vydávaného pod názvem Knihovní obzor. Dnes Vám představujeme inovovaný časopis KROK, jehož název je anagramem Knihovnické revue Olomouckého kraje. Nemá ambice jako knihovědné odborné periodikum, ale hodlá se věnovat v širším záběru knihovnictví jakožto oboru lidské činnosti. Do jisté míry by se měl stát obrazem kulturního dění v olomouckém regionu, vymezuje si však oblasti spjaté s knihovnami jako aktivními i pasivními centry kultury nebo úplně obecně s psaným slovem.

Významnou změnou v náplni časopisu je zavedení pravidelných rubrik, které neuplatníme po každé všechny, ale v rozsahu, jak stanoví redakce každého čísla a jak je čtvrtletní události vybaví a naplní. Devět rubrik má vymezený profil: ROZHOVOR KROKU se zajímavou osobností kulturního, vědeckého, politického... života, KROK DO SVĚTA obsáhne příspěvky z jiné části republiky a ze zahraničí. Ve staré tradici pokračuje REGO – REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI, linii odborných článků podrží rubrika KNIHOVNICTVÍ DRŽÍ KROK. KROK V LITERATUŘE se zaměří na medailonky píšících regionálních osobností, spisovatele a spolupráci s vydavateli, KROK ZPĚT se bude zabývat knihovnickou minulostí - zejména historickými knihovnami a jejich fondy.

Aktuality, legislativa, projekty, služby knihoven apod. se soustředí do rubriky KROK INFORMUJE a konečně KROKFÓRUM dá prostor dopisům, diskusním příspěvkům čtenářů, kritice,

nápadům a návrhům. V závěru najdou knihovníci tradiční soupis KNIHOVNICKÁ LITERATURA.

Název časopisu KROK připomíná podle pověsti jednoho z prvních vojvodů českého národa. Dnes sice pojem „krok“ neboli pohyb vpřed spojujeme spíše s výpočetní technikou a zpracováním dat, je to však právě kulturní dědictví, které nás dokáže jako národ přesvědčivě identifikovat v budoucím evropském prostoru bez hranic. A kultura, nejosobitější reprezentant naší země, je mostem k přirozenému porozumění a dávno si získala uznání a obdiv v Evropě i po celém světě.

Obec přispěvatelů časopisu KROK je široká, z regionu i celé republiky. Smyslem je propagace myšlenek, nápadů a iniciativ, spojených s psaným slovem a knihovnictvím, zviditelnění literárních činů začínajících nebo neznámých autorů v regionu, poskytnutí prostoru čtenářům, aby se vyjádřili ke knižní kultuře v regionu i republice, ale také zveřejnění Vašich zkušeností s naší knihovnou, Vašich přání a představ o spolupráci. Chceme získat co nejucelenější obraz knihovny, jaká by mohla být za optimálních podmínek. A věříme, že zviditelnění nebo vyjádření námětů a myšlenek povede časem k jejich uskutečnění.

Na závěr přejme novému časopisu KROK, aby byl vykročením správnou nohou a správným směrem – tj. tím, co čtenáři a příznivci psaného slova a VKOL od tohoto čtvrtletníku očekávají.

Děkujeme za podporu našim příznivcům, zejména Krajskému úřadu Olomouckého kraje a předáváme slovo panu hejtmanovi.

Ing. Hana Študentová,
ředitelka VKOL

Dnešní Vědecká knihovna v Olomouci byla jedenáct let vydavatelem čtvrtletníku *Knihovní obzor*, který se zabýval aktuálními otázkami knihovnictví našeho regionu. Během této doby prošlo knihovnictví v našem kraji výrazným vývojem. Tyto změny se projeví i v činnosti Vědecké knihovny v Olomouci.

Především se dokončila přeměna knihovny z tradičního místa péče o uchovávání, prezentaci a propagaci tištěných periodických a neperiodických publikací v soudobé moderní středisko zprostředkování informací, sloužící nejen k půjčování knih, ale také k předávání informací těmi nejmodernějšími způsoby. Je velmi zajímavé sledovat, jak obor s dlouhou tradicí, kterou knihovnictví bezpochyby má, dokázal pružně reagovat na změnu technických a civilizačních podmínek a integroval do své činnosti pokročilé informační technologie.

Nejde jen o to, že je využívá přímo ve své práci. V této souvislosti je nutno připomenout alespoň automatizaci knihovnických procesů v rámci integrovaného systému ALEPH 500, který mimo jiné umožnil objednávat požadované materiály přes Internet nebo digitalizaci historických knižních fondů, kdy zapojení do projektu *Memoriae Mundi Series Bohemica* nabízí zájemcům možnost seznámit se s tímto typem publikací na *www* stránkách Vědecké knihovny v Olomouci. Ve svém důsledku znamená aplikace informačních technologií v práci knihovny podstatné rozšíření služeb čtenářům.

Vědecká knihovna v Olomouci, ale i ostatní knihovny v kraji se také postupně stávají místy, ve kterých je široké veřejnosti poskytována možnost využití Internetu. Jedná se o praktickou realizaci práva občana na svobodný přístup k informacím.

Zpřístupnění Internetu a efektivní využití nových informačních technologií není ale možné bez souběžného vzdělávacího působení, zaměřeného na osvojování základních znalostí a dovedností práce s počítači. A v této souvislosti můžeme možná překvapivě konstatovat, že přes veškerý vývoj, kterým oblast knihovnictví prošla, zůstává její základní funkce stejná jako v minulých stoletích. To znamená přispívat ke vzdělávání a kultivaci osobnosti člověka, i když samozřejmě jinými formami, než tomu bylo v minulých stoletích.

Pravděpodobně právě tyto změny forem činnosti v oblasti knihovnické práce spolu se skutečností, že Vědecká knihovna v Olomouci, která je dnes zřizována Olomouckým krajem, plní ze zákona regionální funkci na území Olomouckého kraje, vyvolala potřebu modifikovat obsahovou náplň i vzhled a nakonec i název vydávaného periodika. Věřím, že nové periodikum KROK /Knihovnická revue Olomouckého kraje/ dokáže své čtenáře oslovit ještě ve větší míře než *Knihovní obzor*.

Ing. Jan Březina,
hejtman Olomouckého kraje

ROZHOVOR KROKU

s **PhDr. Jindřichem Garčicem, vedoucím Odboru kultury a památkové péče Olomouckého kraje**

Březen byl vždy měsícem knihy, po nástupu Internetu je březen měsícem Internetu. Jak vidíte soužití knihy s Internetem ?

Skutečně ještě před necelými dvaceti lety byl březen alespoň u nás měsícem knihy. Nyní je měsícem Internetu. Svědčí to nejen o velkém posunu v oblasti techniky a zde především v šíření a přístupnosti informací, ale také o nikoliv postupné, ale velmi rychlé transformaci knihovnické práce.

Vedle „klasických“ knihovnických činností, souvisejících s uchováváním a využíváním knižního fondu, se zde objevují nové činnosti spojené s novou technikou a s jejím využitím. Pracovníci knihoven se musí nyní zabývat i technickými problémy, působí nezřídka jako manažeři při zřizování veřejně přístupných internetových stanic ve veřejných knihovnách, stávají se z nich odborníci na ekonomické otázky, ve vztahu k veřejnosti řeší nejen otázky čtenářské gramotnosti, ale také gramotnosti počítačové. S mírnou nadsázkou můžeme říci, že do klidného a relativně stálého světa knih vtrhl dravý a velmi rychle se vyvíjející fenomén. Dnes se zcela běžně setkáváme s charakteristikou knihoven jako „světem knih, informací a Internetu“. Toto propojení je podle mého názoru z hlediska knihoven a knihovnictví vůbec velmi šťastné, ale vzbuzuje samozřejmě i určité otázky.

Jednou z nich je i to, zda digitální svět počítačů nepředstavuje ve vztahu ke klasické knize a „kla-

sické knihovnické práci“ kukaččí vejce. To znamená, zda v perspektivě nějakých sta let nebude pohlcen svět knihy digitálním světem počítačů. O tomto problému lze dlouho diskutovat, ti mladší z nás se možná ještě dožijí dílčích odpovědí napovídajících, kterým směrem se bude vývoj ubírat.

V současné době můžeme pouze konstatovat určité trendy v chování nejmladší generace, především množství času, který věnuje různým formám kontaktů s digitálním světem, signalizuje, že shora uvedená otázka se může stát aktuálním problémem. Již nyní se velmi často setkáváme se stesky učitelů i knihovníků, že nejmladší generace dnes jen v minimální míře čte knihy.

Domnívám se, že z obecného pohledu není vůbec podstatné, zda svět klasické knihy zanikne nebo nezanikne jako kulturní fenomén, důležité je, zda v tomto případě nové digitální formy dokážou plnit stejné funkce jako dnešní knihy. V obou případech se jedná o pouhé prostředky, kdy o jejich využití a uplatnění rozhoduje lidský faktor. Právě z tohoto pohledu považuji dnešní spojení světa knih a digitálního světa počítačů v oblasti knihovnictví za velmi prozíravý čin.

Přečetl byste si elektronickou knihu na PC ?

V tomto směru jsem byl velmi konzervativní. K tištěným knihám mám citový vztah. Jednak je dán určitou tradicí živou v našem národě, totiž že klasická kniha je pocitována sama o sobě jako hodnota, čtenářský zážitek jako něco téměř intimního. Jedná se přímo o fyzický kontakt s knižním artefaktem, kdy kniha může vonět, lze mít hmatové vjemy při obracení listů nebo při doteku umělecké vazby. Během století se ustálil tento způsob kon-

taktu s knihou, můžeme jej označit za vytvořený kulturní stereotyp, tedy za něco, co považujeme za přirozené a za jediné možné. A tištěná kniha tak představovala základní prostředek šíření slovesného umění, vědeckých děl a vzdělávání.

Druhým důvodem mého konzervativizmu bylo také to, že jsem jedenáct let profesionálně působil v oblasti distribuce knih a přirozeně se za tu dobu můj vztah k tištěné knize ještě prohloubil. Pracoval jsem např. jako referent nákupního oddělení a později jako vedoucí obchodního oddělení na ředitelství krajského podniku Kniha, ale také jsem prodával knihy přímo za pultem nebo provozoval ve vlastní režii velkoobchodní činnost. Nikde jinde jsem se nesetkal s takovým množstvím lidí zapálených pro svou práci jako v oblasti knižní kultury, kdy mezi ně musím samozřejmě zahrnout i pracovníce a pracovníky knihoven.

Během posledních pěti let se ale můj konzervativismus změnil. Především z praktických důvodů. Zjistil jsem, že je mnohem jednodušší a také pohodlnější pracovat s digitální podobou různých encyklopedií než s jejich tištěnou formou. Obdobně je mnohem snazší skladovat doma digitální verze rozsáhlých publikací, než je mít v jejich klasické knižní podobě. Samozřejmě také vím, že digitalizovaná podoba může zpřístupnit širší veřejnosti staré rukopisy a tisky bez toho, že by jim tím hrozilo poškození. Myslím, že by mi dnes nedělalo potíže číst v digitální podobě beletristické knihy i poezii. Mimo to se domnívám, že dříve nebo později vznikne specifická forma digitální prezentace slovesných děl, která již nebude pouhou digitální kopií tištěné knihy, ale bude mít své vlastní specifické vyjadřovací prostředky a svou vlastní estetiku.

Nicméně pro mě zůstane tištěná kniha ve své náročnější podobě výrazným uměleckým artefaktem, spojujícím v sobě ve zvláštní symbióze hodnoty slovesného a výtvarného uměleckého díla.

V Olomouckém kraji je 500 veřejných knihoven. Pouze 150 knihoven poskytuje uživatelům veřejný přístup k Internetu. Pociťujete nedostupnost Internetu jako problém?

Internet představuje v dnešní době základní prostředek pro získávání informací nejrůznějšího druhu. I když je možnost připojení k Internetu a jeho využívání výrazně jednodušší a levnější než před deseti lety (a dá se předpokládat, že se vstupem do Evropské unie dojde k dalšímu zlevnění), budou představovat komplexní náklady spojené s koupí počítače a provozováním Internetu pro velkou část populace ještě dlouho vážnou finanční bariéru.

Z tohoto pohledu má potom důležitou funkci zřízení různých forem veřejných internetových stanic, včetně veřejně přístupného Internetu v knihovnách a na obecních úřadech.

Široké zpřístupnění internetu, tedy jeho zavedení do všech obcí, považuji za klíčovou otázku skutečné demokratizace přístupu k různým druhům informací. I když ne ve všech případech je zřízení těchto internetových stanic podporováno orgány samosprávy, jedná se o proces, který nelze podle mého názoru zastavit.

Děkuji za rozhovor.

Roman Giebisch

KATALOGY, POČÍTAČE, UŽIVATELE

Aleš Hrazdil

Přelom století, ba přímo přelom tisíciletí byl bodem obratu i pro zpracování dokumentů a celou tzv. knihovnickou techniku v českých knihovnách. Dovolte, abych přednesl krátké zamyšlení nad touto velkou a prudkou proměnou.

S koncem 90. let uplynulého století tak v půjčovnách a studovnách začínají vedle lístkových katalogů, nebo místo nich, zářit obrazovky terminálů osobních počítačů nazývané novou a do té doby neznámou zkratkou OPAC. Přestože etymologicky název takto vůbec nevznikl, je pro ucho českého uživatele vyslovený jako „opak“ skutečně opakem manuálních katalogů. Uživatelé se již nemohou s větší či menší rozkoší přehrabovat v lístcích a namnoze se je snaží ze zásuvky vytáhnout se vši vynalézavostí, překonávající pečlivě nastražené drátky natažené nahoře, či přímo provlečené lístky dole. Nemohou podvlékat elegantní plexiskla a ignorovat prosebné nápisy a příkazy. Virtuální záznamy jsou neuchopitelné a jen klávesnice umožní v nich hledat. Čtenář, který zvláště v knihovnách s vázaným výběrem fondů byl odkázán na obcházení šiků kartoték a zásuvek, je posazen (ve vychytralých knihovnách, kterým záleží na rychlém obratu OPACů, pouze postaven) k počítači a zahrnut vyhledávacím luxusem, o němž žel mnohdy ani pořádně neví. Je mu umožněno nejen vyhledávání podle více soupisných údajů, než umožňovaly tradiční katalogy. Navíc může použít další selekční údaje a kombinací více různých selekčních údajů může uplatnit vyhledávání multikriteriální. Může si také (většinou v závislosti na generaci OPACu) vybrat mezi listováním podle určitého údaje,

nebo vyhledáváním/filtrováním podle kteréhokoli znaku, slova, někdy i podle kmene s pravostranným i levostranným krácením. Nehovořme již o dalším dobrodiní, které mu může laskavá knihovna nabídnout ve formě přístupu do jiných katalogů, do reálných i virtuálních katalogů souborných, tedy do fondů jiných knihoven.

Právě tak, jak jsem co nejstručněji popsal vyhledávání v běžných, nijak zvláště pokročilých generacích OPACů, si představuje činnost svého uživatele na opačném konci procesu katalogizátor či indexátor. Přeci ne pro mrzký peníz hodinově normované práce, ale právě proto, aby čtenář našel relevantní nebo dokonce pertinentní literaturu, s láskou a péčí analyzuje dokumenty a ukládá ony selekční údaje.

Národní knihovna zjistila, že zhruba 60 % uživatelů nechce autora a název díla, ale vyhledává literaturu věcně, tedy podle tématu. Pomineme-li největší knihovny, které stále umožňují selekci pomocí systematického selekčního jazyka, tedy pomocí MDT, zbývají pro věcné pořádkání předmětová hesla a klíčová slova, resp. deskriptory. Zvláště klíčová slova získaná obsahovou analýzou jsou většinou indexátorů ukládána do záznamů s přesvědčením, že podle nich uživatel určitě dokument najde. Dle dohody s Národní knihovnou může být jednomu dokumentu přiděleno až deset takových slov, souloví nebo krátkých hesel. Uživatel pak při postkoordinovaném vyhledávání může pomocí Booleovských operátorů (především logického součinu) nalézt přesně své téma. A tak katalogizátor přemýšlí a váží úporně, která slova (deskriptory) přidělí tak, aby byl dokument nalezen při jakémkoli dotazu a z jakéhokoli úhlu.

Mohu-li hodnotit ze zkušenosti praktika, pak běda, představy o multikriteriálním vyhledávání budou často bídně za své. Také jsem si dlouho představoval, jak potřebnou práci v knihovně dělám. Snad mne mohly varovat ty automatizované knihovnické systémy, kde kombinované a vícehlediskové vyhledávání je umně skryto pod nic neříkající nabídky nebo jako tzv. profesionální vyhledávání. Snad jsem mohl lépe znát uživatele. Tak teprve dotazy v BIS a dokonce prostřednictvím průzkumu jednoho diplomanta naší univerzity* jsem se dozvěděl trpkou pravdu, jak to může například v Moravskoslezské vědecké knihovně někdy chodit. Nenápadně jsem se tedy sám postavil k OPACu. Jak hledali uživatelé? Stalo se, že otevřeli nabídku hledání podle názvů a hledali ty názvy, které začínaly klíčovým slovem. To bylo někdy vlastně vše. Jaké zklamání a potupa. Kdyby alespoň hledali jakékoli klíčové slovo z názvu, kdyby si přečetli informační letáky, kdyby podlehli lákání na školení uživatelů, kdyby se zeptali služby. Ale takto najdou x-tý díl možných relevantních publikací, a ještě jen v češtině. Přitom si myslí, že mohou být spokojeni.

Co s tímto stavem? Zřejmě to chce více trpělivosti a úsilí při výchově uživatelů. Zarážející je to, že výše popsaným způsobem hledají často i vysokoškolští studenti, kteří například systém T Series mají jak na své univerzitě, tak v krajské knihovně.

Tím jsem se dostal k tomu, co trápí současné katalogizátory, už plně „přirostlé“ ke svému počítači. Ty, kteří, pokud vypnou proud nebo server, teskně a zcela bezmocně hledí k monitoru svého

* Chýla, Roman: *Vyhledávání věcných dotazů ve veřejně přístupném katalogu (OPAC) Státní vědecké knihovny Ostrava. 2001*

klienta a ať chtějí dělat to či ono, jen smutně vzdechnou, nemohu, nemám počítač. Možná si ovšem sami neuvědomují, jak obrovská je to proměna. Před takovými deseti lety se teprve vše změnilo. Ti služebně starší před tím jen s obavami sledovali, jak se ta záhadná výpočetní technika blíží, a jen tušili, co novinek a problémů přijde. Pak to začalo třeba tak, že dostali manuály a do kanceláře jediný PC. Tak se to zapíná, tak vypíná, toto je Enter a toto Escape. Zkoušejte si to. Páni středního věku rozpačitěli, dámy bledly, je to drahé, divně to pomrkává, a co když se to zkaží. Přišla školení, cvičení a praxe. Což o to, katalogizátoři jmeného popisu složili přísahu na tlustý svazek pravidel AACR2 a s tesknou vzpomínkou na Miroslava Nádvorníka začali hezky novosvětsky. Věcní katalogizátoři tápali, ptali se u zkušenějších, šilhali do České národní bibliografie, nakupovali Polytematický strukturovaný heslář.

Teprve pak se ustavovaly komise či pracovní skupiny a nastala doba spolupráce. Vzešla první doporučení a usnesení, aby se začasť zase změnila a upadla v zapomnění nebo opovržení. Vznikala nová doporučení pro jmený a věcný popis a nastaly opravy. Chce se Vám vzdychat, že je to spousta práce navíc. „My také opravujeme“, děli povolanejší v Národní knihovně a z nostalgie se žít nedá. Brzy se do práce čím dále tím více vsouval Internet. Začalo se uvažovat o sdílené katalogizaci a opisovat z jiných knihoven, nejen tuzemských. Teď už nebyl katalogizátor zodpovědný jen své BIS a svým uživatelům, teď věděl, že jeho záznamy jsou on line vidět i jinde. Což o to, u nás nepoznají, že neumím pořádně nejnovější české interpretace pravidel, myslela si Běta z města velké N, ale Anča,

co jsme spolu studovaly, sedí u počítače v městě velké Z a ta se mi bude smát. I takto se nesla motivace katalogizátorů.

Jistě, s nástupem elektronických katalogů se práce pronikavě změnila a katalogizátor se daleko více zabořil do své židle a začal se více rozšiřovat v partiích jaksi nežádoucích. Kam by chodil, ke služebním katalogům, ke slovníkům a příručkám do studovny, k tabulkám MDT? Proč, vše postupně našel na webu, v Ultranetu apod. Zároveň jeho trýzeň již nikdy nekončí. Jak je to zpracováno v Kongresové knihovně, jak to mají v Praze, nemají to už v Brně, není o tom někde recenze na www stránkách? Vždy je ještě možno někde hledat, pátrat, vylepšovat, pavučina je nekonečná.

Postupně však v katalogu roste zásoba jmen autorů, korporací, zeměpisných názvů, klíčových slov, znaků MDT, prostě tzv. autorit.. Ale nelze spát na vavřínech. Souborné katalogy a perspektiva sdílené katalogizace žádají své. Katalogizátor se tak brzy dozvídá, že má užívat a sdílet národní autority, a tak doplňuje, harmonizuje to své s tím národním, výhrady k termínům může mít, ale musíme být jednotní, že? Tak jde vniveč představa, že zasednutím k počítači se jeho práce zjednoduší a dle přání nadřizovaných konečně ihned zrychlí. Brání se, říká, zatím se ani tak pronikavě nezrychlila, jako zkvalitnila a zcelonárodnila. Pokud záznam nestáhl a neupravil přímo odjinud, pak alespoň hrdě poukazuje: je to dle standardů, máme v tom národní autority, dohledáváme z internetu a elektronických zdrojů a hlavně, podívejte se na ty krásné selekční údaje! Nu a tím se dostáváme na začátek celého procesu – čtenář přece teď bude hledat daleko rychleji a kvalitněji, multikriteriálně. Že jste to dnes již někde slyšeli? No přece na začátku mého příspěvku.

INTERNETIZACE KNIHOVEN V OLOMOUCKÉM KRAJI

Roman Giebisch

Vytváření informačních center prostřednictvím veřejných knihoven je jednou z priorit Státní informační politiky. Veřejné knihovny se v současné době transformují z pouhých půjčoven tištěných dokumentů na informační centra, která zajišťují rovný a svobodný přístup k informacím. Veřejné informace, zejména informace související s výkonem veřejné správy musí být dostupné všem občanům. Knihovny plní důležitou roli v oblasti celoživotního vzdělávání, snaží se o zajištění informační gramotnosti všech občanů atd.

V Olomouckém kraji v současné době poskytuje přístup k elektronickým informačním zdrojům 167 veřejných knihoven a většina z nich díky programu Veřejné informační služby knihoven (VISK). Veřejné knihovny poskytují informační zdroje s kvalifikovanou obsluhou a zpřístupňují informace z oblasti veřejné správy ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. V Olomouc-

kém kraji působí 500 základních veřejných knihoven, které jsou evidovány u Ministerstva kultury České republiky a mohou být příjemci státních dotací. Vedle těchto základních knihoven existuje v našem regionu cca 500 specializovaných knihoven (muzejní, archivní, vojenské, lékařské, školní atd.), z nichž velká většina především školních knihoven také zprostředkovává elektronické informační zdroje svým uživatelům. Z těchto specializovaných knihoven je evidováno u Ministerstva kultury České republiky pouze mizivé procento knihoven.

V okrese Olomouc pracuje 45 veřejných knihoven a v okrese Přerov 36 knihoven s připojením na Internet. Internetizace knihoven je v těchto dvou okresech nejrozsáhlejší a knihovny obsluhují 61 - 70 % populace prostřednictvím elektronických informačních zdrojů. V okrese Šumperk existuje 43 připojených knihoven a v našem nejmenším okrese Jeseník je k dispozici 22 připojených knihoven. Tyto knihovny obsluhují 51 - 60 % populace. Rozsah Internetizace knihoven je nejslabší v okrese Prostějov, kde je 41 - 50 % populace obsluhováno pouze 21 připojenými knihovnami.

Veřejné informační služby knihoven 3 - 2001

OKRES	KNIHOVNA	STÁTNÍ DOTACE
Jeseník	Knihovna V. Priessnitze	455 000 Kč
Olomouc	Knihovna města Olomouce	729 000 Kč
Olomouc	MK Červenka	60 000 Kč
Olomouc	MK Hlubočky	59 000 Kč
Olomouc	VKJB ve Velké Bystřici	60 000 Kč
Olomouc	MěK Litovel	80 000 Kč
Prostějov	MěK Prostějov	313 000 Kč

Prostějov	MK Bedihošť	60 000 Kč
Prostějov	OK Brodek u Prostějova	70 000 Kč
Prostějov	MK Buková	56 000 Kč
Prostějov	OK Čechy pod Kosířem	42 000 Kč
Prostějov	OK Drahaný	42 000 Kč
Prostějov	OK Konice	150 000 Kč
Prostějov	MK Niva	60 000 Kč
Prostějov	MK Otínoves	80 000 Kč
Prostějov	MěK Plumlov	60 000 Kč
Prostějov	OK Protivanov	80 000 Kč
Prostějov	OK Přemyslovice	52 000 Kč
Prostějov	OK Rozstání	49 000 Kč
Prostějov	OK Tištín	50 000 Kč
Prostějov	MK Želeč	63 000 Kč
Přerov	MěK Přerov	186 000 Kč
Přerov	MK Brodek u Přerova	60 000 Kč
Přerov	OK Domaželice	60 000 Kč
Přerov	OK Horní Moštěnice	80 000 Kč
Přerov	MěK Hranice na Moravě	20 000 Kč
Přerov	MK Jindřichov	42 000 Kč
Přerov	MKS Kojetín	120 000 Kč
Přerov	MěK Lipník nad Bečvou	70 000 Kč
Přerov	Mikroregion Dolek - knihovny	315 000 Kč
Přerov	Mikroregion Podlesí - knihovny	320 000 Kč
Přerov	Moravský ornitologický spolek - knihovna	30 000 Kč
Přerov	OK Radslavice	49 000 Kč
Přerov	OK Soběchleby	80 000 Kč
Šumperk	MěK Šumperk	420 000 Kč
Šumperk	MK Branná	63 000 Kč
Šumperk	OK Bratrušov	100 000 Kč
Šumperk	MK Dubicko	100 000 Kč
Šumperk	MK Hoštejn	59 000 Kč
Šumperk	MK Hrabšířín	100 000 Kč
Šumperk	OK Chromeč	50 000 Kč
Šumperk	OK Kolšov	60 000 Kč

Šumperk	MK Leština	67 000 Kč
Šumperk	MK Libina	70 000 Kč
Šumperk	MěK Loštice	75 000 Kč
Šumperk	MK Loučná nad Desnou	120 000 Kč
Šumperk	OK Malá Morava	53 000 Kč
Šumperk	MK Maletín	64 000 Kč
Šumperk	MK Moravičany	120 000 Kč
Šumperk	Knihovna Oskava	60 000 Kč
Šumperk	OK Postrělmov	60 000 Kč
Šumperk	MK Rapotín	60 000 Kč
Šumperk	MK Rovensko	60 000 Kč
Šumperk	MK Ruda nad Moravou	140 000 Kč
Šumperk	OK Sobotín	60 000 Kč
Šumperk	MK Staré Město pod Sněžníkem	60 000 Kč
Šumperk	MěK Štítý	55 000 Kč
Šumperk	MěK Úsov	80 000 Kč
Šumperk	MěK Velké Losiny	90 000 Kč
Šumperk	MK Vikýřovice	85 000 Kč
Šumperk	MěK Zábřeh	200 000 Kč
Šumperk	MK Zborov	47 000 Kč
C E L K E M		6 680 000 Kč

Částka vynaložená na internetizaci knihoven v Olomouckém kraji byla v roce 2001 značná - 6 680 000 Kč. V roce 2001 byla díky tomuto grantu vytvořena informační infrastruktura veřejných knihoven okresu Jeseník. V této pohraniční oblasti s 24 evidovanými knihovnami dnes pracuje 22 knihoven připojených k Internetu. Dvě knihovny nebyly napojeny pro nezájem zřizovatelů knihoven. Zlepšil se přístup občanů k informacím a prostřednictvím elektronické pošty se zvýšily komunikační možnosti uživatelů. Bohužel pro velké snížení požadované dotace nebyly již knihovny

vybaveny tiskárnami. Z dotace byl také pořízen internetový server, kde má stránky 5 profesionálních knihoven okresu, v provozu je webová stránka, kde lze prohlížet katalogy profesionálních knihoven apod.

V okrese Olomouc vzniklo v tomto roce velké množství informačních center, v něž se knihovny transformovaly. V knihovnách poskytují kvalifikované informace kolegové, kteří byli proškoleni v Knihovně města Olomouce a ve Vědecké knihovně v Olomouci díky programu VISK 2 - mimoškolní vzdělávání knihovníků. Realizací tohoto projektu v Knihovně města Olomouce byla splněna další etapa retrokatalogizace a spuštění výpůjčních protokolů, včetně on-line katalogů pro čtenáře, připojení na Internet.

Městská knihovna v Prostějově v roce 2001 nakoupila a implementovala díky grantu server s rozhraním Z 39.50 a připojila své pobočky k síti Internet a byla dokončena jejich plná automatizace. Díky VISKu 3 a instalování nového serveru je zajištěno lepší zpřístupňování dat v síti a sdílení informačních zdrojů.

Městská knihovna v Přerově díky grantu zakoupila ozvučený Internet s kvalitnější zvukovou kartou, speciální scanner a velký výběr zvukových knih z Knihovny K.E.Macana v Praze pro své zrakově postižené uživatele. V pobočkách MěK Přerov v místních částech Přerova došlo k rozšíření provozní doby knihoven a k navýšení počtu uživatelů o třetinu díky napojení na Internet.

Zásluhou tohoto grantu bylo v MěK Šumperk vytvořeno specializované pracoviště ve spolupráci se Svazem slabozrakých a nevidomých ČR pro zrakově postižené uživatele knihovny. Automatizovaný výpůjční protokol umožnil ve větším rozsahu prezentovat vytvořenou databázi KF a došlo k jejich většímu využití. V regionu vznikla těsnější spolupráce knihoven - informace o pohybu fondu využívá MVS.

V místních (MK) a obecních knihovnách (OK) Olomouckého kraje došlo po zavedení Internetu k rozšíření provozní doby pro uživatele, která ovšem nadále zůstává velmi omezená. Průměrná provozní doba knihoven okresu Jeseník je 8 hodin týdně, v okrese Prostějov - 5 hodin týdně a 4 hodiny týdně v okresech Olomouc, Přerov a Šumperk.

Veřejné informační služby knihoven 3 - 2002

OKRES	KNIHOVNA	STÁTNÍ DOTACE
Olomouc	MK Mrsklesy	38 000 Kč
Olomouc	VKJB ve Velké Bystřici	25 000 Kč
Olomouc	Knihovna města Olomouce	1 005 000 Kč
Olomouc	MK Přáslavice	45 000 Kč
Prostějov	MK Stražisko	50 000 Kč
Prostějov	MK Dřevnovice	50 000 Kč
Prostějov	MK Vitčice	50 000 Kč

Prostějov	MěK Kostelec na Hané	51 000 Kč
Prostějov	MěK Némčice nad Hanou	40 000 Kč
Prostějov	MK Dobromilice	70 000 Kč
Prostějov	MK Doloplazy	70 000 Kč
Přerov	MěK Přerov	120 000 Kč
Přerov	MěK Lipník nad Bečvou	50 000 Kč
Přerov	MK Bezuchov	40 000 Kč
Přerov	MK Jezernice	50 000 Kč
Přerov	OK Beňov	50 000 Kč
Přerov	OK Radslavice	40 000 Kč
Šumperk	OK Dolní Studénky	60 000 Kč
Šumperk	MěK Hanušovice	60 000 Kč
Šumperk	MK Nový Malín	78 000 Kč
Šumperk	MK Dlouhomilov	50 000 Kč
Šumperk	MK Bohutín	70 000 Kč
Šumperk	MK Jestřebí	80 000 Kč
Šumperk	MK Svébohov	80 000 Kč
Šumperk	MK Třeština	58 000 Kč
Šumperk	MK Písařov	48 000 Kč
C E L K E M		2 428 000 Kč

V roce 2002 byla realizace programu Veřejné informační služby knihoven poznamenána podstatným snížením financování projektu z původně plánované částky 161 mil. Kč. na 50 mil. Kč. Veřejné knihovny Olomouckého kraje získaly v tomto roce díky grantu 2 428 000 Kč. V řadě místních, obecních a městských knihoven byla v knihovnách vytvořena informační centra. Díky většímu zájmu veřejnosti o využívání služeb malých knihoven byly některé knihovny přestěhovány do větších a lépe umístěných prostor. Řada knihoven byla rekonstruována a zvýšil se zájem zřizovatelů knihoven o činnost těchto organizací.

Nejvíce využívají služby Internetu děti a mládež, ale i další uživatelé, kteří se v malých obcích obtížně dostá-

vají k elektronickým informačním zdrojům. Proškolení pracovníci knihoven pomáhají svým nezaměstnaným spoluobčanům vyhledávat nové pracovní příležitosti a mnoho aktivních kolegů a kolegyně v knihovnách práci s Internetem ve své obci náležitě propaguje. V mnoha místech regionu knihovnu využívají návštěvníci turisticky atraktivních oblastí k vyhledávání turistických informací a knihovny jako informační centra slouží k rozvoji turistického ruchu.

Spuštění automatizovaných výpůjčních protokolů v profesionálních i neprofesionálních knihovnách okresu Olomouc v roce 2002 bylo velkým přínosem. Díky nákupu dalších modulů softwaru LANIUS byla posílena retrokatalogizace KF Knihovny města Olomouce.

Veřejné informační služby knihoven 3 - 2004

OKRES	KNIHOVNA	STÁTNÍ DOTACE
Olomouc	MěK Litovel	50 000 Kč
Olomouc	MK Loučka	MI
Olomouc	MK Měrotín	MI
Olomouc	MK Droždín	MI
Olomouc	MK Holice	MI
Olomouc	Knihovna města Olomouce	MI
Olomouc	MK Slavonín	MI
Olomouc	MK Svatý Kopeček	MI
Prostějov	OK Krumsín	MI
Prostějov	MK Nezamyslice	MI
Prostějov	MK Víceměřice	MI
Prostějov	OK Stínava	MI
Prostějov	MK Čehovice	MI
Přerov	MK Bohuslávky	MI
Přerov	OK Buk	MI
Přerov	MK Dluhonice	MI
Přerov	MK Jindřichov	3 000 Kč + MI
Přerov	MěK Lipník nad Bečvou	MI
Přerov	MK Nové Dvory	MI
Přerov	MK Pavlovice u Přerova	14 000 Kč + MI
Přerov	MK Penčice	MI
Přerov	MK Polkovice	MI
Přerov	MěK Přerov	MI
Přerov	OK Radvanice	MI
Přerov	MK Rouské	MI
Přerov	MK Býskovice	MI
Přerov	MK Horní Újezd	MI
Přerov	MK Opatovice	MI
Přerov	MK Paršovice	MI
Přerov	MK Rakov	MI
Přerov	MK Všechnovice	MI
Přerov	OK Tučín	MI

Přerov	MK Týn nad Bečvou	12 000 + MI
Přerov	MK Uhřetice	MI
Přerov	OK Vlkoš	MI
Šumperk	MK Hrabová	MI
Šumperk	MK Mírov	MI
Šumperk	MK Police	MI
Šumperk	OK Sudkov	MI
C E L K E M		79 000 Kč + MI

V roce 2003 byla realizace programu VISK poznamenána snížením na částku 20,9 mil Kč. Celkové výdaje na program VISK v letech 2000 až 2003 dosáhly pouze 45 % plánovaných výdajů. Knihovny, u kterých je ve sloupci uvedena poznámka - MI, měly být v roce 2003 připojeny k Internetu pevnou linkou 64 kb/s prostřednictvím Ministerstva informatiky do Intranetu veřejné správy. Připojení měl provést Český Telecom. Náklady za komunikační poplatky za využívání Internetu měly být pro takto připojené knihovny hrazeny ze státního rozpočtu. Bohužel polovina těchto knihoven není ještě dnes připojena.

V současnosti je připravován projekt Internetizace knihoven, kde má být využito finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie. Projekt navazuje na dokument Státní informační politika ve vzdělávání a na zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, který předpokládá vybavení všech veřejných knihoven připojením k Internetu do konce roku 2006. Realizací projektu bylo pověřeno Ministerstvo informatiky ČR a Ministerstvo kultury ČR.

V Olomouckém kraji působí 500 veřejných knihoven zřizovaných převážně obcemi a 500 specializovaných knihoven různých organizací. Ve vyba-

vení jednotlivých knihoven ICT jsou značné rozdíly a současný stav technického vybavení knihoven nestačí na zabezpečení jejich úkolů jakožto institucí důležitých pro celoživotní vzdělávání občanů. V menších knihovnách je stále používáno připojení pomocí komutované linky a kvalita připojení je velmi nízká. V malých obcích je slabé ekonomické zázemí a velké množství místních a obecních knihoven nenabízí veřejný Internet. Obyvatelé těchto obcí jsou velmi znevýhodněni a zavedení veřejného Internetu by mohlo být předpokladem pro ekonomický a sociální rozvoj.

Projekt Internetizace knihoven přímo reaguje na odpovídající priority Společného regionálního operačního programu - SROP. Jedná se o celoplošný projekt s jednotnou metodikou, který bude garantován knihovnami, jež budou schopny tento projekt realizovat. Tento projekt odpovídá opatření 2.2. SROPu - Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech a opatření 3.1. - Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech.

Informační zdroje :

Odd. regionálního rozvoje KÚ Olomouckého kraje - Mgr. David Linhart

<http://www.strukturalni-fondy.cz> - Oficiální stránky programu

<http://www.kr-olomoucky.cz> - Krajský úřad Olomouckého kraje

<http://www.rarsm.cz> - Regionální agentura pro rozvoj Střední Moravy

EDIČNÍ ČINNOST MĚSTSKÉ KNIHOVNY V PROSTĚJOVĚ

Knihovny jsou obvykle považovány za instituce, které knihy shromažďují, podle jen jim známých pravidel popisují, tu a tam půjčují. Knihovny jsou u většiny lidí ve velké oblibě. Nevím, čím to je, ale je to fakt nepopíratelný.

Knihovny byly a jsou také instituce, které tu a tam knihy vydávají. Je to stará tradice, zrozená v antickém Řecku. Byla to sice poněkud jiná technologie vydávání knih, ale fakt, že knihovna dílo zpřístupnila vzdělaným Athéňanům, je nesporný.

Toto asi byla moje východiska, když jsem v roce 2000 požádal kulturní komisi o grant na ediční činnost. Bylo co vydávat. Existovala celá řada textů, které vznikaly jako diplomové práce studentů, s nimiž jsme se seznámili právě při tvorbě těchto diplomek. Všechny texty byly zaměřeny na Prostějovsko, prostějovské reálie, nebo měly k Prostějovsku niterný vztah rodáků. To je příklad poezie pana Ivana Tuši.

Publikace textů se dostávají do širšího povědomí, jsou rozšiřovány na základě povinného výtisku do mnoha míst našich zemí a překračují tak uzavřené hranice města a okolí.

Existuje také nepochybně celá řada textů publikací desítky let rozebraných, které jsou však neustále studovány a citovány a kopírovány a znovu citovány a pečlivě studovány – jak už to tak s některými knihami je.

To bylo naše druhé východisko.

V roce 2000 bylo mínění kulturní komise tomuto projektu příznivě nakloněno a získali jsme částku, o kterou jsme požádali, a ta nám byla dokonce

ještě o jednu třetinu zvýšena. Dali jsme se do práce a v roce 2001 jsme vydali následující tituly:

- **Hamplová-Krpecová, Dita: Portrét Rudolfa Závodného. Diplomová práce**
- **Marek, Pavel: Prostějovské aféry.**
- **Mathon, Jaroslav: Prostějov a okolí ve světle svých historických a uměleckých památek. Reedice díla z roku 1924.**
- **Slavotínek, Ivo: K historii Sokola, Orla a skautingu na Prostějovsku do roku 1948**

V roce 2002 jsme grant neobdrželi, takže jsme dělali literární průzkum pro rok 2003. Pro ten rok byl grant opět náš, poněkud méně štědrý, ale přesto se vydala tři díla:

- **Ježková, Hana: Výzkum učitelů v Prostějově. Diplomová práce**
- **Mášová, Hana: Prostějov a Zlín – dvě moravské nemocnice v první ČSR.**
- **Tuša, Ivan: Setrvačnost. Verše**
- **Báje a pověsti Prostějovska**

Jak šla doba, začínali jsme nacházet řadu dalších titulů a námětů. Bohužel, pro rok 2004 jsme ani velmi skromnou částku na vydávání publikací nezískali.

Od roku 2001 je kromě těchto neperiodických publikací Městská knihovna v Prostějově také vydavatelem Štafety. Štafeta je časopis s podnázvem Kulturní časopis Prostějovska a co víc, vychází nepřetržitě od podzimu roku 1968. Někdy vyjdou za rok čísla dvě, někdy jen jedno. Ujišťuji všechny příznivce, že to není nedostatkem námětů nebo schopných autorů.

Miloš Kvapil

RECENZE

KNIHA NEJEN ROKU 2002

Pavel Zatloukal: Příběhy z dlouhého století.

Architektura let 1750-1918 na Moravě a ve Slezsku

Helena Veličková

Ke knize o architektuře, jako ostatně o každém druhu umění, lze přistoupit dvojm způsobem: Buď chápeme historii architektury jako autonomní vývoj, podléhající imanentním zákonům (tj. takovým,

kteří vyplývají z vnitřní podstaty architektury), nebo vnímáme architekturu jakožto obraz, zrcadlení, hmotnou podobu nějakého širšího, převážně duchovního vývoje. Tato duchovní živná půda je tvořena idejemi a názory společnosti, která v příslušné době prochází vlastním vývojem, ale za těmito dobovými proměnami lze vystopovat ještě hlubší duchovní zdroj, spojující různé epochy a umělecké směry do celistvého, abstraktního zdroje, a tím je člověk jako věčně proměnná, ale i překvapivě stabilní entita. Pavel Zatloukal je jeden z těch znalců

G. Wingelmüller - J. Heidrich: Zámek v Lednici, 1845 - 1858

umění, kteří pronikají až k této duchovní prapodstatě lidské tvořivosti.

Kniha vyšla v Olomouci zásluhou Muzea umění ve spolupráci se Státním památkovým ústavem v Brně. Její autor, ředitel Muzea umění, rozvrhl témata „dlouhého století“ na tři okruhy: První je novoklasicismus v 2. polovině 18. století, ovlivněný hroucením křesťanství jako převládající evropské ideje a jeho postupným nahrazováním idejemi novopohanskými. Druhý okruh je vlastní historismus 19. století, pojatý jako myšlenkový a umělecký pluralismus, ale i pokus o vzkříšení křesťanství jako jednotící ideje. Do třetího okruhu spadá secese a moderna, tedy zhruba dvacet let, kdy byl zpochybněn historizující přístup v umění, ale snahy rozvinout nové pojetí se stále mísily s historizujícím myšlením.

Příkladem toho, jak se v architektuře zrcadlí duchovnost epochy, je boření městských hradeb v 2. půli 19. století. Podle P. Zatloukala je to vlastně symbol rozkládajícího se smyslu pro celek, projev krize moderního města, která vrcholila vznikem moderny jakožto snahy osvobodit se z pout tradice. Autor však uvažuje dále s pozoruhodným smyslem pro psychologii: Současně s tímto rozkladem kdysi pevné, sevřené a konzistentní tradice hodnot narůstá v lidech i v umění nutková touha uchýlit se před destruktivní skutečností do elementárního bezpečí domova nebo unikat do přírody. Civilizace je čím dál více vnímána jako odcizená přírodě, přetížena konvencemi, zavedenými formami a nesmyslnými rituály. Tradice se stává symbolem samoučelnosti a pokrytectví. Architektura však hledala i cestu, jak obnovit rovnováhu a harmonii. Snažila se najít a udržet to, co v tradici je životaschopné, protože

Zámek v Lednici, 1845 - 1858

jinak by se zhroutila nejen architektura, ale celý duch civilizace. Z toho přirozeně vyplynulo obrácení umělců k historii a směr, který se zaměřil na hledání toho životaschopného, nosného v historii, je nazýván historismem. Podobnost duchovních peripetií se současnými je nejen nápadná, ale i jaksí zákonitá. Na symbolické úrovni (neboli na úrovni určitého abstraktního prázákladu) je nám architektura 19. století překvapivě blízká. Příkladem, jak překonat krizi z civilizace, byly třeba zimní zahrady: „Myšlenka zimní zahrady představovala dávný lidský sen. Úniky do umělých rájů, robinsonád nebo vznešeného azylu vědy prostřednictvím nejnovějších technických inovací, které křehké skleníkové stavby zprostředkovaly, měly víc než symbolickou platnost jako výraz rozporuplnosti

celé historizující éry.“ (s. 202) Nevytváříme dnes podobné umělé ráje, byť mnohdy na hony vzdálené přírodě a přirozenosti? Není virtuální realita počítačů, počítačových her a internetu pro mnohé z nás náhražkou za takovou zimní zahradu? Není nedělní odpoledne, strávené s rodinou v hypermarketu nebo nákupním a zábavním středisku, pokusem vrátit se do ztraceného ráje, kde byla přání splněna dřív, než je člověk vyslovil, neboli nabídka převyšovala požadavek?

Příběhy z dlouhého století pojednávají o architektuře moravských a slezských měst, ale zejména samostatných staveb, jak napovídají názvy kapitol: Janův hrad u Lednice, Nový Dvůr u Lednice, Pompejanská kolonáda v Kroměříži, Lázeňský salon v Karlově Studánce, Clamova huť v Blansku, Řádový hrad Bouzov, Laudonova a Radeckého ulice v Olomouci, Vila Primavesi v Olomouci, Národní divadlo v Brně. Množství kreseb a fotografií, map, architektonických návrhů a plánů, ale zejmé-

J. Seifert: Hrad Mírov po přestavbě na věznici, 1859 - 1870

na obrazů a dobových rytin evokuje velice živě dobovou atmosféru mimo jiné i tím, že součástí vyobrazených scén je často příroda a také lidské postavy v kostýmech a pózách - při práci, na vycházce, v hovoru, při sportovních činnostech atd. Jenom výtvarné provedení této knihy by si zasloužilo samostatné pojednání.

Autorovo pronikání k duchovní podstatě architektury vytváří jedinečný, typický styl Příběhů. V kapitolách jsou zdánlivě roztráštěné informace spojovány do překvapivě logického celku, byť postihnutelného spíše intuitivně po přečtení celé kapitoly. Například Tvrz číslo XI v Olomouci popisuje stručně nejprve výstavbu olomoucké pevnosti a důsledky na život obyvatel. Následuje srovnání olomoucké pevnosti s krakovskou, odbočky k opevněním Paříže, Haliče, Verony. Louka na Moravě a její vojenské vzdělávací zařízení je zmíněno paralelně s dělostřeleckou akademií v Hranicích nebo s přestavbou neogotického hradu Mírova na státní trestnici. Návrhy různých evropských architektů jakožto dobová pojetí vojenských aktivit vyústí v podrobný medailónek Julia von Wurmb, koncipienta celkového řešení olomoucké pevnosti. Kruhová kompozice kapitoly podtrhuje logickou souvislost zdánlivě nesouvisejících stavebních počínů.

Symbolika, kterou v Zatloukalově pojetí obsahuje každé stavební dílo, ovšem v některých případech zvláště vyniká: Například restaurování Dómu sv. Václava v Olomouci v 80. a 90. letech, z architektonického hlediska počín poněkud problematický, bylo symbolickým projevem touhy po obnoveném postavení církve ve společnosti. Dóm rozhodně přispěl k urbanistickému charakteru Olomouce tím,

jak ovládl panorama města i celé krajiny. Olomouc tak završila stoletý sen o katedrále nad městem, které stále ještě vnímalo katolickou církev jako svou duchovní dominantu.

Vynikající architekti, pro které práce byla nikoliv povoláním, nýbrž posláním, zřejmě také chápali architekturu symbolicky, a to i v případě jednoduchých stavebních útvarů. Dokladem toho jsou slova vídeňského urbanisty Camilla Sitteho (1843-1903), který ve svých přednáškách i knize věnoval značnou pozornost utváření náměstí. V kapitole Náměstí Marie Terezie v Olomouci je citováno: „Podle pravitka sestřižená soudobá náměstí nemají žádný duchovní obsah, představují pouze tolik a tolik čtverečních metrů prázdné plochy.“(s. 393) Z pera Sitteho vyšly i další názory, jakoby napsané dnes: „Motivy moderní stavby měst jsou strašlivě chudé. Přímé fronty domů a kostky stavebních bloků - to je vše, co se může postavit proti bohatství

K. Fischer: Zámek Hrádek u Nechanic, 1839 - 1854

minulosti... v technickém ohledu se vykonalo velmi mnoho a naopak v ohledu uměleckém téměř nic.“ (s. 392) Všimněme si, že celý proslav začíná slovem „Motivy“. Sitte, podobně jako autor knihy, pojímal architekturu jako projev nějakého skrytého motoru, duševního obsahu, vnitřních pohnutek toho, kdo stavby tvoří. Myslím, že schopnost proniknout k „motivům“, tedy vlastně k podstatě architektury jakožto konání a projevu lidského ducha, nikoliv jen vnější, povrchně esteticky zaměřené kreativity člověka vůči beztvare stavební hmotě, tuto schopnost vzhledu sdílí P. Zatloukal s architekty onoho „dlouhého století“. A na architektuře knihy je to znát.

Kdo hledá v dějinách architektury především podrobnou faktografii o jednotlivých stavbách, pravděpodobně bude zklamán. Zatloukalovo dílo je pozoruhodné a mimořádné, ale může se z tohoto pohledu jevit jako nepřilíš důkladné. Jiní naopak ocení, že sedmisetstránková kniha není zahlcena fakty, což by ji pro laiky učinilo téměř nestravitelnou. Vzniká spíše dojem, že autorovy znalosti jsou tak obsáhlé, že necítí ani tížádost je demonstrovat, jsou pro něj samozřejmostí a používá je spíš jako ilustraci k myšlenkám, které mají dnešním čtenářům co říct. V Zatloukalově objevování a tlumočení myšlenek pocházejících z pera stavitelů, ale i básníků, filozofů, výtvarných a jiných umělců té doby spočívá svérázný styl a zvláštní logika. Je založená na intuici a je v ní obsaženo více souvislostí najednou. Místo jednoduché, návazné linky je tu jakási „paprscitá“ logika, pronikavý vzhled naráz do mnoha stran. V tomto pozoruhodném objevování intuitivních vazeb a myšlenek se vlastně skrývá hlubší pochopení souvislostí v čase, široký záběr vztahů

minulosti s přítomností. Díváme-li se na stavby a architektonická díla kolem sebe očima symbolů, účastníme se s touto knihou v ruce dobrodružství poznání člověka skrze jeho architektonické i jiné umělecké dílo.

Na závěr podotýkáme, že Příběhy z dlouhého století byly oceněny v soutěži Littera Magna jako kniha roku 2002.

Palácová míčovna krále Ludvíka Napoleona, sloužící knihovně Univerzity v Utrechtu od roku 1820 (dobová pohlednice).

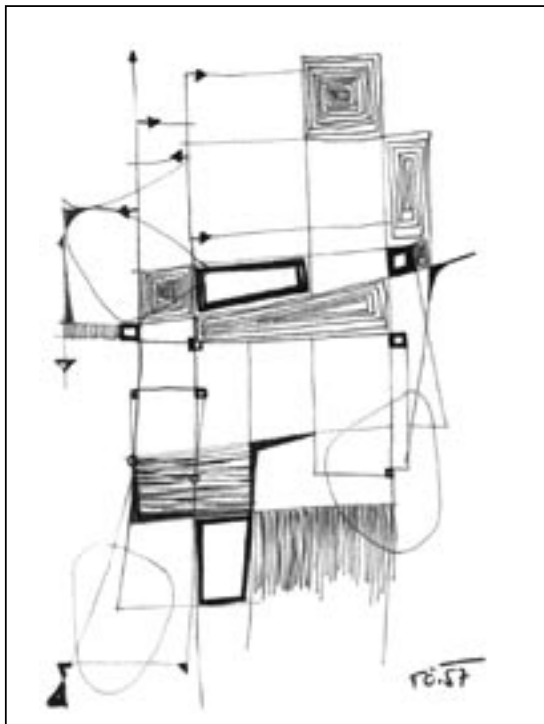
MEDAILON

VSKUTKU RENESANČNÍ ČLOVĚK

Poezie a architektura v knize

Tomáše Černouška

Ivo Vysoudil

*Mým úkolem je počítat hvězdy.**A Tvým?**Ale ne, to se nesmí říkat.**Dost na tom, že známe svůj úkol.**Dost na tom.*

Ing. architekt Mgr. Tomáš Černoušek byl jedním z těch, kteří dobře znali svůj úkol. Celý život zasvětil „královně umění“ – architektuře. A v té opravdu vynikl. Kdo však Černouška znal, ten ví, že nebyl jen skvělým architektem, ale také výborným kreslířem, především však příjemným inteligentním člověkem, který svět kolem sebe pozoroval zpod hustého obočí očima plnými dobra a pochopení. Nová publikace, vydaná nakladatelstvím Tomáš Ježek – Ottobre 12 a pojmenovaná **Svými kořeny se dotýkáme hvězd**, nám Černouška představuje ještě z jiné stránky. Kniha obsahuje výbor z jeho osobních deníkových záznamů, mnohdy doplněných i niternou lyrickou poezií, povětšinou s duchovním námětem. Nabízí nám pohled do srdce jednoho člověka, sondu do duše filosofa, který se snaží pochopit dění kolem sebe, nalezení vlastní životní cesty a vykonání svého lidského údělu.

*Ano to jsou ty moje barvy ve vzorové barevné škále: modř pařížská tmavá,
Žlut' chromová střední, cihlově červená. A ovšem i jedna nebarva – bílá.*

*V této kombinaci jsou skryty základní jistoty života.
V modré pevná naděje (a prakticky zestřihlení konstrukce),
v žluté zlato a letní den (a prakticky teplý prvek)
a v černé sám život, návrat k Domovu, odvrát od civilizace bez ducha.*

Bílá značí ticho, soustředění, čistotu...

Své hvězdičky na nebi začal počítat 6. prosince 1927. Narodil se do rodiny strojního inženýra Tomáše Černouška a Marie, rozené Rotscheinové. Ta po vystudování brněnské Vesny pracovala jako poštovní

úřednice. Záhy po narození se celá rodina odstěhovala do Olomouce, kde kromě studií strávil již celý život. Malý Tomáš byl nadané dítě. Měl sklony k malířství, literatuře, záhy se začal zajímat o filosofii a tíhnul ke kněžství. Ze všeho, co mu bylo blízké, si však zvolil právě architekturu. Té se začal věnovat na Odborné škole stavitelské v letech 1944 – 1948 u Václava Zykunda a posléze na Fakultě architektury a pozemního stavitelství Vysokého učení technického v Brně v letech 1949 – 1953 u Bohuslava Fuchse, Bedřicha Rozehnal a Zdeňka Alexy. Na téže škole si posléze doplňuje své postgraduální vzdělání. Nebyl by to však Černoušek, kdyby se pro něj vzdělávání nestalo celoživotní metou. Široký okruh přátel mu sloužil i k tomu, že při nejrůznějších debatách a diskusích získával široký rozhled v rozmanitých oblastech vědy. Snad nejcennější pro něj byly návštěvy Timothea Vodičky v letech 1950 – 1967, které pro něj byly soukromým studiem, zaměřeným na filosofii, teorii umění a literaturu. Ostatně literaturu si oblíbil rovněž díky setkáním s českými literáty Jakubem Demlem, Janem Zahradníčkem či Janem Skácelem.

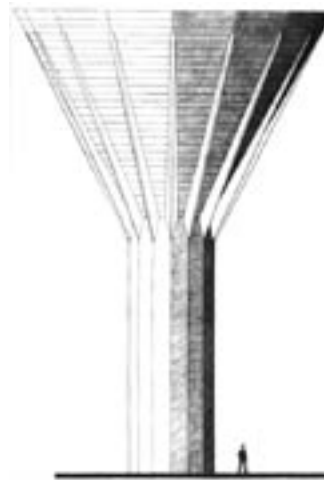
Studiu se rozhodl věnovat i ve zralém věku, kdy po převratu v roce 1989 začal studovat bohosloví na Teologické fakultě v Olomouci v letech 1990 - 1995.

Celý život strávil po boku své ženy Ludmily, rozené Borákové. Sňatek s mladou učitelkou katechismu v roce 1954 jen utvrdil jeho chápání víry a svou výraznou křesťanskou orientaci dával ostentativně znát jak ve své práci, tak i ve své literární tvorbě.

Všechno je architektura. Vždyť v architektuře žijeme – v prostoru se pohybujeme, výtvarné umění, hudba, poezie, to vše slouží architektuře.

A architektura slouží člověku. Znovu si uvědomuji ten královský primát – tu obrovskou výsadu, odpovědnost a služebnost architektury.

Architektonická činnost Tomáše Černouška se zaměřuje především na dva vyhraněné okruhy, a to k vodohospodářským a sakrálním stavbám. Mezi jeho nejslavnější uskutečněné plány patří výjimečný projekt betonového věžového vodojemu v podobě kalichu v Brně – Kohoutovicích. Každý obyvatel Olomouce zná jistě další z jeho staveb – Hotelový dům. Mezi zajímavostmi z jeho práce uvedme alespoň neuskutečněný návrh vodohospodářských staveb určených pro arabský svět. Čím dál tím více

však tíhnul k tvorbě sakrální, která posléze začíná převažovat. Výčet jeho projektů, ať už kompletních novostaveb, rekonstrukcí či úprav pro novou liturgii, by byl opravdu dosti rozsáhlý. Z rané tvorby připomeňme alespoň projekt kaple sv. Martina v Podvorově,

projekt kostela sv. Jana Sarkandera v Pašovicích, poutní kostel P. Marie Pomocné ve Zlatých Horách, klášter klarisek – kapucínek s kaplí sv. Anežky České ve Šternberku a v neposlední řadě i tribunu pro návštěvu sv. Otce na Velehradě a další.

Prý básníci jsou bez vyhlídek.

Snad ano.

Ale jakou „návratnost“ má potom pytel ořechů?

*(Těch velkých, které se dávají
celé zlaté na stromeček.)*

Bez vyhlídek, v noci, sám.

A banda lotrů řve za rohem.

Zvolna svítá.

Poněkud v pozadí, ale jistě ne neprávem, stojí malířská a literární činnost Tomáše Černouška. Snad je tomu tak proto, že neměl ambice prosadit se v tomto směru. Jeho tichá poezie může být nazývána intimní lyrikou, ale určena není široké veřejnosti. Černoušek nám v ní sděluje své niterné pocity, smutek a lítost nad lidmi, pláče v ní nad světem a vyznává se ze svých lásek. Není to tvorba básníka, ale spíše člověka. Autor se zpovídá, smutní, oslavuje.

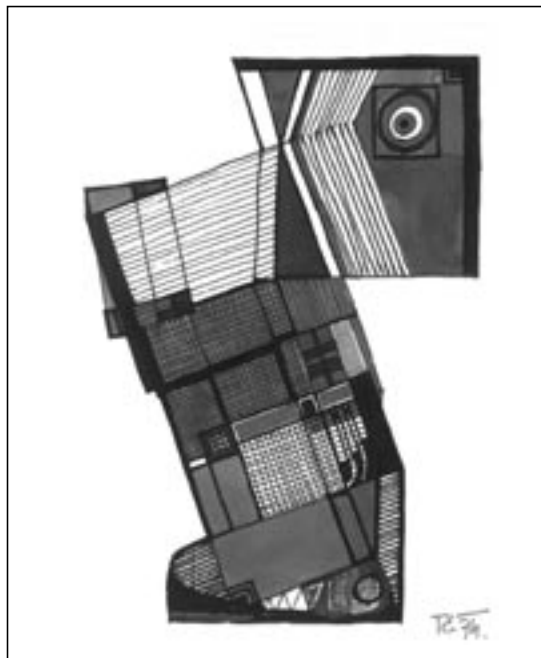
*Je to tak smutné
vědět proč
a přece mlčet stále
A promluviš-li
Konec je
Konec ráje
beznaďeje?*

*Padající snůh,
hodina před úsvitem,
ústa někoho, jenž zemřel.
Jistě, jistě, ale co to volání
v temnotách?
A jakou cenu má lidský
úsměv?
A proč prcháme z vánice
Rouška Veroničina.
Toť vše, čeho je teď třeba.*

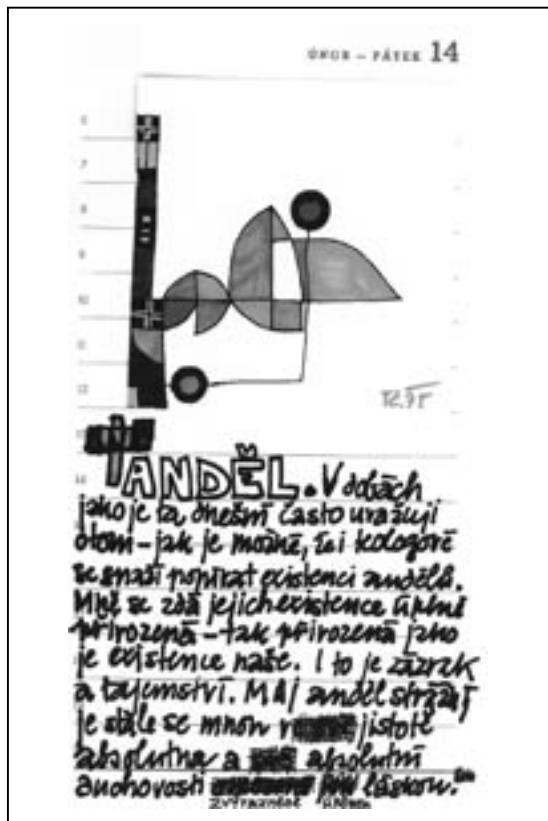
Černouškova poezie je osobitá, ale přesto v ní najdeme vztahy k jiným básníkům. Demlovu či Zahradníčkovu duchovní lyrickou mystiku a Skácelovu svěbytnou metaforiku, to vše se zde objeví a činí tak tuto tvorbu nesmírně působivou. V knize Svými

kořeny se dotýkáme hvězd je navíc doplněna typickými deníkovými záznamy, které nám dovolují ještě více proniknout jak do duše básníka, tak i do jeho tvorby. Naznačují velmi hloubavou osobnost, filosofa a hluboce věřícího člověka. Sám Černoušek neuvažoval o vydání svých privátních záznamů, a tak je kniha sestavena pouze z nevelkého počtu deníkových stránek. Stěžejní část je věnována vzpomínkám přátel na něj. A doplněna je i několika přednáškami samotného autora.

Romantismus znovu přichází a s ním i smutek ztraceného dětství. Sentimentalita nového, citově mrtvého člověka se provaluje jako vředy na krku elegána.

Nezapomínejme však ani na malířskou nebo kreslířskou tvorbu Tomáše Černouška. Ta měla podobný osud jako jeho poezie. Nikdy neměla být zveřejněna a jednalo se především o deníkové kresby opravdu komorního charakteru. Mnohdy byly pevně spojeny s texty psanými povětšinou originálním a netypickým rukopisem a tvořily tak s malbami jednotný celek. Jen málokdy se rozhodl své „mrcky“, jak někdy s humorem svým kresbám

říkal, veřejně vystavit. Poprvé to bylo v olomoucké Galerii a knihkupectví Velehrad a zde se okamžitě setkaly s velkým úspěchem jak mezi odborníky, tak i mezi obyčejnými návštěvníky.

Pan architekt Černoušek byl doslova všestrannou osobností. Kromě své profese se věnoval malování a psaní. Redigoval řadu sborníků, ve kterých vedle sebe stála výtvarná dílka, poezie, architektonické práce i fotografie. Připravoval bibliofilská vydání Skácelových básní, překládal, připravil řadu samizdatů. Byl vedoucím umělecké komise při olomouckém arcibiskupství. V roce 1994 přijal jáhenské svěcení. Jeho obliba mezi lidmi jej vynesla až do funkce člena Rady města Olomouce. Pan architekt předčasně zesnul uprostřed mnoha nedokončených plánů 13. 9. 2001 v Praze. Jeho vskutku renesanční duch nám zanechal opravdu bohaté a doposud jen málo známé dílo s přímým poselstvím.

Padají hvězdy. I ty nejkrásnější, i ty malé. Mléčná dráha pomalu ústí k věčnosti.

Marcel Janda

SPORTOVNÍ HŘÍČKA

Dýchám lakonicky za Spartu
šrouby a matice vyplivuji za Vítkovice
tak to budeme brzy házet věty do zámezí
sklenka slivovice prořízne vzduch

onačejší kabát
za slova vypálená
nemohu si navléknout
a vidíte mne v té pravé barvě
hnědozelené barvě blat

BEZ NÁZVU

Našel bych Tě za šera?
Našel bych Tě deštivým pochodem sešlou?
Mrazem zesláblou?
Bezpochyby

NEJVĚTŠÍ HITY A ZÁBAVA NA MORAVĚ

Opisuji knihy
Lapám vzduch
ve sklenici olezlé mouchami

vodní hráč se rozpouští v polévce
od předloňských Vánoc
Šmigrust

usazeniny mouky vytvořily vodní hrad
kaskády ruměnců
palisád

písková žluť se slila
šlehačkou prošlou
jahody

nepíšeš, vždyť není co

-

Zlaté Děti Super Pohody

*Marcel Janda, nar. 1.4.1973, vystudoval knihovnictví
na Slezské univerzitě v Opavě. Působil dříve jako
knihovník, nyní archivář ve Frýdku-Místku.*

KDE VONÍ PERGAMEN

O rukopisné knihovně Metropolitní kapituly u sv. Václava v Olomouci

Štěpán Kohout

Zahajovat nový časopis a hned v prvním čísle se chlubit zpola ukradeným titulkem je jistě troufalé, ale snad nám to Marcel Pagnol odpustí – už Hašek věděl, že má-li být titulek výrazný, nelze nazvat knihu prostě “Koniklec”, nýbrž “Zde by měl kvést koniklec”, na což tak hřešil Machar se svými růžemi.. A jak chcete pojmenovat článek o rukopisné knihovně, ne-li podle nejsilnějšího vjemu, zachyceného už při samotném vstupu?

Jacísi vědci – jistě američtí – vyzkoumali, že nejprůtažlivější a nejvíce harmonickou vůni ze všech skupin lidí vydávají miminka a stařenky. Přesně tak je to i s knihami: správná čerstvě vytištěná kniha voní – voní papír, voní barva, voní plát-no desek. Sem tam se mezi vůně připlete i něco disharmonického, patrně z lepidla, ale to se stává i miminkům, že občas páchnou, to se jednoduše promíjí.

Starý svazek voní jinak. Je to silná, těžká vůně staleté blány, dosud živé, dýchající, jež se ve vlhku zkrouť a v suchu napne, cítit jsou i silné dřevěné desky, potažené tu neuvěřitelně hrubou, tu zas podivuhodně jemně pracovanou usní. A když se k tomu přidá lehký odér desinfekce, vybavíte si jasně v paměti naftalín, kterým si chránila kožíšek i vaše babička.

Vstoupíte-li do místnosti se stovkami věkovitých kodexů, poznáte to neomylně i poslepu, tak silný je dojem z dechu staletí. Jen málo lidí si tento pocit může vychutnat denně. Já to štěstí mám jako

archivář z povolání a rád bych vám jednu historickou knihovnu přiblížil alespoň slovem.

Počátky olomoucké kapitulní knihovny spadají do závěru dvanáctého století, kdy při tehdejším katedrálním kostele sv. Petra na Předhradí působila čtveřice kanovníků. S jistotou lze předpokládat užívání alespoň základních liturgických knih, nicméně není známo, že by se některá z nich dochovala do dnešní doby: dříve se myslelo, že je takovým pozůstatkem sakramentář CO 584 se slovanskými jmény v kalendariu, ale nyní se ukazuje, že vznikl asi pro uherské benediktiny, což vyvolává spíše upomínku na nedaleký klášter Hradisko.

První rukopisy spojované s Olomoucí jsou tedy dochovány až z časů zdejšího biskupa Jindřicha Zdíka, tedy s druhou čtvrtinou dvanáctého století. Biskup s pomocí vlastní písařské dílny neopomněl

Kaple sv. Jana Křtitele

pořídít pro potřebu svého kostela jisté množství rukopisů, z něhož se nám v knihovně dochovalo osm. Nacházíme mezi nimi knihy liturgické (CO 24 a 135), výklady biblických textů (CO 98 a 322), spi-

sy filosoficko-etické (CO 469 a 93) a příručky právnícké (CO 202 a 205). O Zdíkově rozhledu svědčí opis tehdy moderní právnícké sbírky Tripartita chartreského biskupa Ivona, anebo opisy listů jeho současníka sv. Bernarda z Clairvaux. Buď našemu kronikáři Kosmovi vzdána chvála, že Moravě zanechal tak zdatného syna!

Tehdy – a vlastně po celý zbytek středověku – byly rukopisy zdejší knihovny vystaveny buď v kostele u oltářů k bohoslužebným účelům, nebo byly řetězem připoutány k lavicím v sakristii (zloději knih nejsou rozhodně novodobým vynálezem), popřípadě též v přílehlé křížové chodbě, jejíž část je možno spatřit při prohlídce zbytků tzv. Přemyslovského paláce. Knihy byly v 15. století pro lepší orientaci označeny nápisem na přední desce: buď přímo, nebo na přilepeném štítku. Stěží lze dát přesnou odpověď na otázku, zdali to souviselo s výstavbou první “účelové knihovnické budovy” v druhé polovině 30. let téhož věku, umístěné na severní straně křížové chodby a známé dnes jako kaple sv. Jana Křtitele. Návštěvník si ale může na stěnách v západní části místnosti prohlédnout zbytky nápisů, psaných rudkou, které dávný stav připomínají.

O počtu knih a jejich tehdejší žánrové skladbě nám nejlépe vypovídají tři kostelní inventáře, dochované bohužel pouze z let 1413, 1430 a 1435. Vidíme zde oddíly knih liturgických, včetně homiletických a patristických, nezvykle početné knihy legistické a nakonec básnické. Celkem napočítáme v prvním seznamu 168 titulů, v posledním už 251 titul. Bylo by lákavé ztotožnit některé v inventářích uváděné tituly s kodexy dodnes dochovanými a podpořit tak pádnými argumenty nepochybnou

kontinuitu knižního fondu, ale jistota chybí, spokojme se tedy s poznáním, že se přibližně 90 položek posledního soupisu slovně či obsahově kryje s tituly v současné době knihovnou uchovávanými.

Čtrnácté a patnácté století jsou tedy dobou největšího rozkvětu kapitulní knihovny, a to nejen po stránce kvantitativní. Do těchto věků spadají kodexy, patřící k pokladům knižní kultury: ještě sklonku století třináctého patří Gratianovo Decretum (CO 39), v době karlovské má počátek misál Herborda z Fulštejna (CO 131), úsvit husitského povstání spatřil jiný misál, možná dar biskupa

V prostorách za okénky v patře nad dómskou sakristií prožily rukopisy 350 let

Lacka z Kravař (CO 1), poslední smutná léta vlády Jiřího z Poděbrad zažil misál Johánka z Bludova (CO 45) a naopak svědkem rozkvětu moci jeho protivníka Matyáše Korvína byl spis O architektuře Lva Křtitele Albertiho (CO 330). Snad bude možné blíže představit zmíněné skvostně vypravené knihy v příštích číslech časopisu.

Koncem 15. století se ale rukopisná kniha nachází již za zenitem a rychle zapadá: konkurence

knihtisku je nemilosrdná. Rukou budou nadále psány převážně už jen knihy pro vlastní potřebu pisatele nebo úřední pomůcky.

Další dvě a půl století si právem zaslouží název "temná", neboť o knihovně není nic známo. Po roce 1517 zprávy o knihovně v dnešní kapli mizí, snad už tehdy byly knihy s výjimkou liturgických přeneseny do místnosti nad dómskou sakristií. Jisté je jenom to, že svazky byly někdy v druhé polovině 16. století zařazeny do polic podle dnešního způsobu: tituly na deskách – při tomto stylu ukládání málo platné – byly doplněny hřbetními.. Titulní listy byly toutéž rukou označeny psaným kapitulním ex libris. Snad je to památka na pokus o uspořádání archivu kanovníky Zikmundem Mískou z Herburtovic a Melicharem Pirnesem roku 1586. Není jisté, zda bylo příslušné kapitulní usnesení provedeno, Pirnes však do archivu a s ním spojené knihovny přinejmenším nahlížel, aby tu načerpal podklady k životopisným medailonům olomouckých biskupů 16. století.

Hřbetní tituly byly zčásti obnoveny a ex libris doplněna někdy kolem roku 1640. To už třicetiletá válka vstoupila do své poslední dekády a na olomouckém obzoru se objevila pohroma do té doby nevídaná.

Pro Olomouc to byla válka málem poslední, město bylo osmiletou švédskou okupací tak zplundrováno, že padl dokonce návrh, aby se od obnovy upustilo. Čím ubožejší byly trosky bývalého hlavního města, tím bohatší byla kořist severanů, prý tisíc vozů: na kolika z nich byly naloženy knihy? Jakkoli mluví pozdější knihovník Buol, že okupantům padla za kořist většina pokladů kapitulní knihovny při jejím odvozu do Vídně, a že jen kapitulnímu

děkanovi Minutinimu vděčíme za záchranu alespoň části, dosavadní výzkumy ve Švédsku Buolův dohad nepotvrzují, byť jedna z olomouckých cimeří – kolektář Jindřicha Zdíka – je dosud ozdobou stockholmské Královské knihovny. Mějme ovšem na paměti, že švédská královna Kristina si do svého římského exilu vzala mimo jiné i knihovnu, v níž byly hojně zastoupeny trofejní kusy, posbírané po celé střední Evropě. Není taktéž tajemstvím, že v kapitulním pokladu a archivu loupili ve shodě s nepřítelem i vojáci císařští: jejich plukovník Albrecht Kapoun byl za tento poklesek stíhán.

Po válce se pochopitelně vrátila knihovna i s archivem zpět, ale v jakém stavu! Každý odborník ví, jaký zmatek dokáže ve spisech nadělat nedbale provedené stěhování. Nepořádek je sice přirozenou vysoce stabilní formou bytí, ovšem k jeho samovolnému udržování byla ta nejméně vhodná chvíle. Ze všech poválečných neduhů byla právní nejistota zlem asi největším. Majetek biskupství i kapituly byl nejdříve od povstalců zabaven, po jejich porážce vrácen, pak znovu zcizován. Mít včas po ruce spolehlivé doklady bylo k nezaplacení a kapitula si byla vědoma škod, jež jí z nepořádku v archivu plynou.

Nepochybný nárok na titul prvního stálého archiváře, a tím i knihovníka, má tak teprve Jan Vilém Libštejnský z Kolovrat, jmenovaný ponejprv roku 1664. Jistý spád ale pořádání dostalo až roku 1677: tehdejší kanovník-archivář Bedřich Vilém Vetter von der Lilien během následujících čtyř let inventarisoval celý kapitulní archiv. Do této doby můžeme položit první označení knih číselnou signaturou: tři štítky s římskými číslicemi se nám šťastnou náhodou dochovaly doposud. Stejně štěstí

ale, k naší lítosti, neměl právem předpokládány inventární soupisy.

Až teprve roku 1802 byl jmenován archivářem a knihovníkem člověk, jehož přínos je do dnešního dne nepřehlédnutelný, Jan Křtitel Josef Buol. Podnětem k práci mu byla živelná pohroma: posledního únorového dne roku 1803 vzplálo průčelí katedrály a archiv, uložený v severní věži, byl bezprostředně ohrožen ohněm požáru i vodou stříkaček. Klenba věže, zatížená hořícími úlomky trámů a střešní krytinou, se mohla každým okamžikem zřítit – Buol s pěti pomocníky přesto odnesl písemnosti do knihovny nad kanovnickou sakristií. Poněvadž knihovna nebyla dosti prostorná, aby se do ní vešel i archiv, vystěhoval rukopisy během následujícího roku do sousední místnosti nad sakristií vikářskou.

Starý archiv na Wurmově ulici

Zachráněné archiválie bylo nicméně nutno znovu uspořádat a hned v březnu zahajuje Buol své životní dílo. Ačkoli byl jeho prvotním úkolem archiv, popsal také osm desítek rukopisů. Své postřehy si poznamenával hned na přídešti příslušného

kodexu, později též na samostatné listy. Neměl však pevně stanovené zásady popisu, cílem jeho pozornosti mohl být formát, počet listů, psací látka včetně filigránů u papíru, vzhled a stáří písma, forma textového zrcadla, výzdoba a vazba; vnitřní popis se omezoval na označení typu rukopisu, stručné shrnutí obsahu či rozpis u smíšených kodexů, občas se pokusil o určení autorství. Jakákoli z uvedených položek může sice chybět, nesnižuje to ale nikterak váhu jeho práce.

Buol se pokusil i o zpracování dějin knihovny, nemáme ale dochováno nic než několikastránkové torso, obsahující nicméně široký úsek mezi zdíkovskou dobou a třicetiletou válkou. Ani katalog knihovny Buol nedokončil, ačkoli na popisech pracoval hned v letech 1803 – 1809, takže by se dalo s trochou cynismu říci, že to do své smrti roku 1825 stihnout mohl. Nebyť jeho zatížení jinými funkcemi, snad by svůj úkol splnil.

A tak je úplný seznam rukopisů spojen teprve se jménem praotce moravských archivářů Antonína Bočka. Ten, jako zemský historiograf a editor moravských listin, objížděl archivy a viděl, co kterému chybí. V roce 1837 začal tehdejší arcibiskupský archivář Jiří Branowitz s pořádáním podle návrhu Bočkova.

Závěrem prací, v roce 1840, byla konečně inventována knihovna, a to včetně všech tehdejších 533 rukopisných svazků. Základem byly lístky s rubrikami pro číslo knihy, časové zařazení, jméno autora a název díla, počet stran, formát a poznámka. Údaje byly stručné, na kritický rozbor nebyl čas, Buol mnohdy určil obsah rukopisů přesněji. Nakonec byly hřbety knih opatřeny novými, dodnes užívanými signaturami řady C.O.

Tento stav zpřístupnění rukopisů přežil 120 let a pro oddíl starých tisků je zmíněná kartotéka stále jedinou pomůckou.

Soupisem se péče o rukopisy nevyčerpala: v letech 1844 – 1852 byla v olomoucké knihařské dílně Františka Lachnicka převázána třetina tehdejších svazků: staré desky byly nahrazeny novými, lepenkovými, potaženými červenofialovým plátnem. Musíme ovšem litovat ztráty původních desek i s přídeštimi, jež mohla obsahovat cenné přípisky, například vlastnické.

Zato se blížila výlučně pozitivní změna: pro poměry druhé poloviny 19. století bylo dosavadní úložiště natolik nevyhovující, že byla knihovna roku 1864 převezena do prostor kapitulního proboštství v Křížkovské ulici č. 6. Zájemcům o studium byly vybrané tituly předkládány v kanceláři kapitulního archivu asi o 50 m dále v čísle 14, v řadách badatelů pak čteme jména dosti zvučná: Gustav Friedrich, Václav Flajšhans, Josef Pekař, Josef Vašica, Karel Chytil, Otakar Odložilík, Václav Hrubý či Bertold Bretholz.

Knihovna byla soukromá, o povolení ke studiu se musela kapitula požádat. Žádosti vyřizoval na sklonku císařství a za republiky dlouholetý archivní adjunkt Antonín Kobliha. Uměl být velkorysý – známému německému historikovi umění Konrádu Burdachovi povolil roku 1898 poprvé fotografování výzdoby několika rukopisů. Nedělala mu ale potíže ani přisnost, když o 30 let později důkladně seškrtnal pracovníkovi vídeňského Haus-, Hof- und Staatsarchivu Emanuelu Schwabovi, pozdějšímu archiváři jihlavskému, žádost o předložení 45 svazků na pouhé dva s odůvodněním “kdo tam má s ním být tolik hodin?”

Zásadní změna přišla až s poměry poúnorovými. Proboštství zcela obsadil rektorát obnovené university, a tak se roku 1951 stěhovala knihovna i s archivem “za roh” do kanovníckého domu na Wurmově ulici č. 11, kam byl provisorně přemístěn i archiv arcibiskupské konsistoře a staré university. Vše krátce předtím převzal Krajský archiv Olomouc se sídlem v Janovicích u Rýmařova. Naštěstí i s budovou, takže se rukopisy – předané státnímu archivu jaksi samovolně coby součást kapitulního fondu – do renesančně barokního zámku v podhorské víscé převážet nemusely.

Nový archiv U Husova sboru

Další projížďka je však minula jen těsně. Nenadálý dáreček, spadlý archivu do klína, se pokusil vyrvat ředitel olomoucké Universitní knihovny Stanislav Křupka. Vytrvale a důrazně naléhal na představitele krajského národního výboru, ministerstva školství a Státního úřadu pro věci církevní, aby knihovně rukopisy “přiklepnuli”, až jmenovaný SÚC v létě roku 1952 povolil. Za archiv se ale postavila vědecká

archivní rada, četní historikové a nakonec i ministerstvo vnitra, takže si své bohatství uhájil.

Rozběhlo se také úsilí o dokonalejší katalogisaci souboru. Po episodních podnicích pražského profesora Františka Grause a bývalého olomouckého kapituluňho a universitního archiváře Metoděje Zemka přišli do archivu roku 1954 v rámci pořizování soupisu právnických rukopisů dva terénní pracovníci Československé akademie věd, Miroslav Boháček a František Čáda, propuštění v rámci čistek z právnické fakulty Masarykovy university v Brně. Na jejich práci navázal olomoucký archivář Jan Bistřický a v letech 1957 – 1958 připravil Seznam rukopisů Metropolitní kapituly v Olomouci, publikovaný tiskem pod jmény všech tří pánů roku 1960. Jakkoli přinášel mnoho nového především v určení skutečných názvů a autorů obsažených děl, byl chápán jen jako předstupeň opravdového katalogu. K pokračování nicméně nedošlo: Boháček s Čádou se obrátili k rukopisným pokladům Státní vědecké knihovny a Bistřický odešel z archivu na místní universitu.

A tak jedinou změnou za posledních čtyřicet let bylo stěhování rukopisů z bývalé kaple kanovníckého domu do nového moderního klimatisovaného depotu archivní budovy v ulici U Husova sboru č. 10, kde sídlí již osmým rokem. A není než vinou autora tohoto článku, že zkoumání obsahu sbírky tak drasticky zaostává za moderním způsobem jejího uložení, třebaže se – leč pomalu – dějí kroky k postupné nápravě.

KNIIHOVNA NA ZÁMKU V NÁMĚŠTI NA HANÉ

Miloš Korhoň

Mezi nejvýznamnější historické památky Olomouckého kraje patří zámek v Náměšti na Hané, místo, které návštěvníkům umožňuje poznat atmosféru šlechtického bydlení od konce 18. do poloviny 20. století. Nedílnou součástí každého aristokratického sídla z této doby byla mimo jiné i knihovna. Jedna taková je i v náměštském zámku.

V Náměšti stojí vlastně zámky dva. Starší Dolní zámek, vzniklý v 16. století přestavbou původní tvrze, vystřídal několik majitelů, kterým sloužil jako sídlo až do 18. století. V roce 1726 získali Náměšť Harrachové a ti vybudovali na jižním okraji obce Horní zámek. Dolní pak v roce 1765 přeměnili v textilní manufakturu a o patnáct let později ve sladovnu. K tomuto účelu budova slouží dodnes.

Horní zámek začal budovat Ferdinand Bonaventura hrabě z Harrachu v 60. letech 18. století. Podle francouzských vzorů vznikla budova v pozdně barokním slohu s typickou čtyřkřídlou dispozicí. Zámek je situován do středu kruhového parku obíhaného cestou, z níž se do čtyř světových stran rozbíhají lipové aleje. Unikátní prostorové rozvržení zámku ještě doplňuje sedmnáct stejných domků obklopujících park. Ty nechal hrabě postavit pro pracovníky zmíněné textilní manufaktury, které si Harrachové přivedli z Čech.

V roce 1778, po smrti hraběte, zdědila zámek a panství jeho dcera Maria Róza, provdaná Kinská. Tím zámek přešel do vlastnictví rodu Kinských. V roce 1916 se poslední potomek náměštské větve Kinských hrabě Eugen II. dostal do finanční tísně,

a proto prodal zámek i s velkostatkem k němu náležejícím olomouckému velkoobchodníkovi s železem Františku Ottahalovi, generálnímu zástupci Vítkovických železáren pro Moravu. Ottahal za zámek zaplatil 2 300 000 rakouských korun.

Manželé Ottahalovi zámek nechali zmodernizovat, zavedli sem elektrinu, vodu a instalovali ústřední vytápění. V roce 1943 František Ottahal zemřel a jeho rozsáhlý majetek byl rozdělen mezi jeho ženu a děti. 17. června 1945 byl majetek rodině podle Benešových dekretů zkonfiskován a až do konce roku 1999 zámek spravovalo Vlastivědné muzeum v Olomouci. Od 1. července roku 2000 je budova zámku majetkem obce Náměšť na Hané, zatímco mobiliář patří státu a spravuje jej Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci.

V současné době je náměštský zámek oblíbeným výletním místem obyvatel širokého okolí, které sem přitahuje zejména sbírka kočárů olomouckých arcibiskupů. Součástí jeho expozice je také zámecká knihovna. Ta sice nepatří mezi ty úplně nejvýznamnější svého druhu ani rozsahem ani svým složením, přesto však jistě stojí alespoň za zběžný pohled.

Knihovna obsahuje více než tři a půl tisíce svazků, především knih, je v ní však i řada časopisů, které velice dobře vypovídají o zájmech majitelů zámku. V knihovně jsou shromážděny tituly převážně ze druhé poloviny 19. století a z počátku a první poloviny století dvacátého. Nejnovější tituly zcela logicky pocházejí ze čtyřicátých let, z knihovnického hlediska jde tedy v podstatě o novodobý fond. Drtivá většina knih je v němčině a francouzštině, o něco méně je knih anglických. Čeština je zastoupena jen několika ojedinělými výjimkami.

Asi nemá smysl dělat hloubkovou analýzu obsahu knihovny, při bližším pohledu na její složení lze však vystopovat několik tematických okruhů. Nejvíce zastoupena je literatura typická pro 19. století a autoři jako Émile Zola, Guy de Maupassant, Lev Nikolajevič Tolstoj nebo třeba Heinrich Heine. Ta je doplněna o tituly představitelů modernějších směrů, například Schnitzlera nebo Prousta. Mnoho knih však náleží k literatuře spíše lehčích žánrů. Značné oblibě se u Kinských těšil zejména Xavier de Montépin (1823-1902), autor zhruba dvou set sentimentálních a dobrodružných románů, jehož dílo je v náměšťské knihovně zastoupeno 35 položkami, z dalších zmiňme například autorku písíci pod pseudonymem GYP, vlastním jménem Sybille Riquetti de Mirabeau (1850-1932), která psala povídky a romány z mondénní společnosti.

Poměrně vysokým počtem titulů je v náměšťské knihovně zastoupen žánr dobrodružné literatury. V mnoha exemplářích se zde vyskytují knihy Julese Verna a Arthura Conana Doylea a spolu s nimi díla jejich dnes už méně známých současníků. Například Émile Gaboriau (1835-1873) je považovaný (spolu s E. A. Poem) za jednoho ze zakladatelů detektivního žánru a Gustave Aimard (1818-1883) svůj dobrodružný život popsal v dobrodružných románech srovnávaných dnes s dílem J. F. Coopera.

Úplnost klasického vzdělání náměšťské rodiny Kinských zaručovala rozsáhlá sbírka titulů vztahujících se k antice. Jsou zde Caesarovy Zápisky o válce galské, výběr z Hérodota, Cicera a nechybí ani Homérova Ílias. Drtivá většina těchto titulů vyšla před rokem 1916, kdy byl zá-

mek prodán Ottahalům, dá se tedy předpokládat, že tuto sbírku vybudoval právě poslední náměšťský pán z rodu Kinských, Eugen. Odbornou část knihovny pak tvoří řada slovníků, jazykových a konverzačních učebnic a množství historiografických prací. Zmiňme alespoň šestnáct svazků Světových dějin „otce německého dějepisectví“ Leopolda Ranka. K poučení jistě sloužila i řada cestopisů. Za všechny jmenujme třicet svazků Reise der oesterreichischen Fregatte Novara um die Erde, což jsou zprávy o průběhu cesty této rakouské fregaty kolem světa. Ambiciózní podnik rakouského námořnictva se uskutečnil v letech 1857-1859 a měl zvýšit prestiž nejen rakouského loďstva, ale i rakouské vědy. To se nakonec povedlo a výsledky, které výprava evropským učencům přinesla, se setkaly se všeobecným uznáním.

Ve 20. a 30. letech Ottahalové shromáždili ve své knihovně poměrně rozsáhlou sbírku zabývající se problematikou lovů a myslivosti, ať už šlo o časopisy (Wild und Hund, Deutsche Jägerzeitung) nebo o knihy (Jak určím stáří srnce, Mein Jagdrevier). Vzhledem k tomu, že v knihách zpravidla není provenienční poznámka, lze u knih z počátku století jen odhadovat, zda v knihovně po odchodu Kinských z Náměště zůstaly, nebo jestli byly Ottahalem zakoupeny dřív a na zámek se dostaly až s příchodem jeho rodiny. To je případ celé řady svazků, svědčících o sportovním duchu svého majitele. Na základě knihy Wie lerne ich Schi-Laufen z roku 1921, která tedy vyšla pět let poté, co Eugen Kinský zámek prodal, lze jen vykonstruovat teorii, že oním sportovním fanouškem byl buď František Ottahal, nebo některé z jeho dětí. A dalším zkoumáním zjistíme,

že vedle lyžování se dotčný zajímal především o lední hokej. Důkazem budiž hned dva přítomné exempláře pravidel této hry.

Podobně problematická je situace ohledně časopisů. Ovšem z ročníků, které jsou v knihovně k dispozici (sahají do 30. let), se snad dá vyvodit závěr, že to byla rodina Ottahalů, kdo prostřednictvím časopisů Wiener Mode, Tonfilm, Theater, Tanz, případně Elegante Welt nebo Zlatá Praha sledoval vývoj v nejrůznějších oblastech tehdejšího života.

Jak už bylo uvedeno, v knihách zpravidla nejsou k dispozici provenienční přípisky ani exlibrisy. Pouze některé exempláře jsou podepsány posledním urozeným majitelem zámku „Eugen Kinsky“. Knihy mají své původní vazby a jsou uloženy v původních uzamykatelných dřevěných skříních. Knihovna nebyla dosud nikdy podrobně popsána a knihy nejsou nijak viditelně číselně označeny. V průběhu let bylo pouze pořízeno několik mobiliárních soupisů vybavení celého zámku, takže alespoň číselná řada k dispozici je. V každém svazku je tužkou vepsáno inventární číslo s kódem NA. Číselná řada knihovny začíná číslem NA-5000 a končí Na-10040, přičemž jsou vynechány položky NA-8490 až NA-10000.

Jak už bylo uvedeno výše, budova zámku patří od roku 2000 obci Náměšť na Hané, zatímco jeho mobiliář spravuje stát. V posledních letech navíc státní správa v této oblasti doznala několika zásadních změn. Jedním z důsledků této dvojkolejnosti v řízení náměšťského zámku bylo několik (i soudních) sporů o právo využívat mobiliář, jehož součástí je knihovna. V poslední době však dochází k postupnému vyjasnění situace

a smlouva mezi Národním památkovým ústavem a obcí Náměšť na Hané o zápůjčce mobiliáře snad zajistí celé památce i knihovně tu nejlepší možnou péči.

6. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE - ÖFFENTLICHE BIBLIOTHEKEN IN EINEM NEUEN EUROPA

Biblioteka Narodowa, Warszawa

20. – 21. 11. 2003

Vladimír Klásek

Výše zmiňované akce jsem se zúčastnil spolu s dr. Matušíkem z Národní knihovny Praha, ing. Prchalovou z Moravskoslezské vědecké knihovny Ostrava a dr. Molinovou z Regionální knihovny Karviná na pozvání paní Elisabeth Macan z Goethe Institutu v Praze, která se akce rovněž zúčastnila.

Účast na konferenci měla význam z několika hledisek. Jednak v rovině samotných přednášek a možnosti porovnání situace v zahraničních knihovnických systémech, dále pak v rovině poznání dalších zahraničních knihoven, nakonec i v rovině kontaktů se zahraničními knihovníky.

Konference se konala po Budapešti, Praze, Bratislavě, Lublani a Záhřebu právě ve Varšavě, a to především z iniciativy Goethe Institutu a Francouzského institutu ve Varšavě, za spolupráce především knihovníků z Biblioteki narodowej, Biblioteki Uniwersyteckej a Biblioteki publicznej m.st. Warszawy. Konference byla strukturována především přednáškami tří hlavních účastníků konference, a to polských, francouzských a německých knihovníků, ale účastníků bylo celkem ze střední a východní Evropy kolem 250 z 20 evropských zemí. Úvod konference obstaral kromě ředitele Biblioteki narodowej Michala Jagielle i polský ministr kultury Waldemar Dabrowski, účastníky byli také velvyslanci Francie a Německa v Polsku a další významní hosté.

V oblasti přednášek bylo velice zajímavé zjistit pohled polských knihovníků na celé polské knihovnictví, na jejich snahu o celopolskou i celoevropskou spolupráci v různých knihovnických oblastech, snahu o pokrytí vyrůstajícího množství dokumentů a informací, o zavádění nových informačních technologií na pomoc uživatelům, snahu o změnu role knihovny v moderní společnosti. S tím samozřejmě souvisící problémy ve financování, rozdělení kompetencí na různých regionálních úrovních, v oblasti zákonů. To vše po revolučních změnách roku 1989. V Polsku je jinak (rok 2002) 8849 knihoven a poboček. Knihovnický zákon pochází z roku 1997, kromě Biblioteki narodowej jsou financovány místně-regionálně.

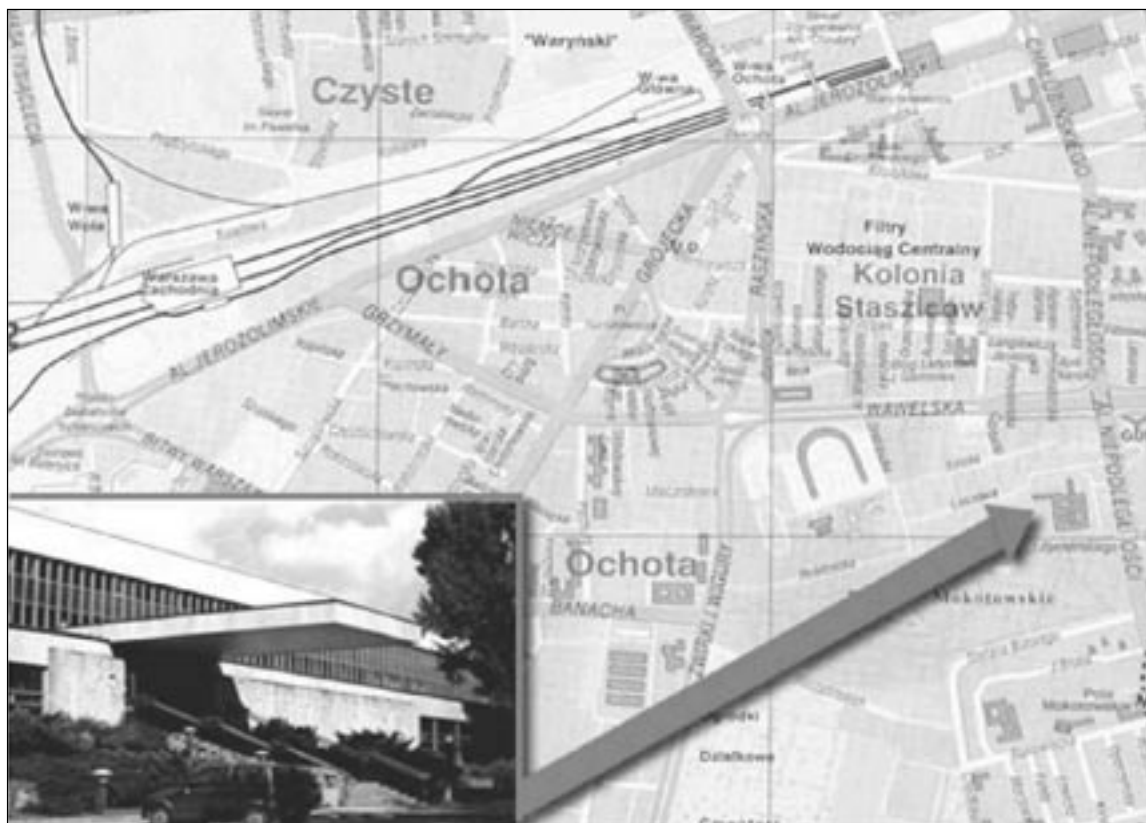
Velice poučný, přínosný a shrnující byl i německý pohled na problematiku zapojenosti různých partnerů knihovny do pomoci knihovnám - od uživatelů, politiků, obyvatel, firem až po sponzory a média. I když v každém jednotlivém státě a místě má tato problematika jiné podmínky, lze si v mnoha případech vytvořit ještě lepší spolupráci, zapojení, pomoc a lobbying v oblasti materiální, finanční, mediální a jiné. V mnoha knihovnách to nefunguje ideálně a v tom jsou německí partneři určitým příkladem. Jejich práce v této oblasti je tradičně velmi pečlivá.

V současné době velice nutný a vždy zajímavý a podnětný byl shrnující pohled na různé podpůrné kulturní programy a granty Evropské unie, který několikrát na konferenci zazněl. Jakékoliv zkušenosti z této oblasti jsou velice cenné především pro knihovny, které nepatří k národním a speciálním a které se snaží v současné době zapojit a získat část finančních prostředků EU. Vítané jsou

zkušenosti z oblasti získávání informací o projektech, kvalitní příprava podkladových dokumentů, získávání partnerů a další okolnosti činností kolem různých projektů, grantů a programů především Evropské unie, která může být v současné době pro knihovny jedním z důležitých zdrojů dalšího rozvoje.

Přínosný byl i francouzský pohled na celkovou strukturu francouzského knihovnictví, které prošlo

v posledních třiceti letech různými změnami. Na rozdíl od východoevropských knihoven, které sice mají za sebou určitý kus přeměn, ale od revolučních změn a změn v regionálních správách přece jen uběhlo málo času, lze francouzský model hodnotit již s určitým odstupem. Především v oblasti decentralizace, financování na různých úrovních, spolupráce při různých knihovnických činnostech, výstavby nových knihoven, kontroly na celostátní

úrovni atd. Konkrétní výstup bylo potom možné pozorovat na příkladu konkrétních francouzských knihoven, které za pomoci různých dotací z různých zdrojů včetně státních a evropských prošly velkou změnou především v oblasti automatizace, větší spolupráce s ostatními knihovnami, v oblasti získávání grantů, v oblasti rozvoje multikulturních akcí knihoven, v oblasti orientace na nová média a jejich zpřístupňování především mládeži.

Zajímavé porovnání problematik různých státních knihovnických systémů přinesly i další příspěvky o polském, německém a francouzském knihovnictví. Toto porovnání s českým knihovnictvím tak přinášelo především pro české knihovníky zajímavé odborné a profesní otázky. Záleželo a záleží samozřejmě především na současné politické a hospodářské situaci konkrétního státu, množství přidělených finančních prostředků směřovaných do oblasti kultury, odpovědnosti regionálních správ zřizujících knihovny, koncepcích rozvoje knihoven, legislativním zabezpečení oblasti knihovnictví a také na odpovědnosti jednotlivých ředitelů knihoven. V různých obměnách se s těmito problémy setkávají knihovníci ve všech zemích, které se zúčastnily konference. Obecně bylo možno konstatovat, že jakékoliv problémy v evropském knihovnictví lze řešit – větší spoluprací mezi knihovnami, výměnou pozitivních zkušeností, podporou z evropských fondů, tlakem na změnu financování knihoven a zvýšení prostředků na podporu knihoven atd. Důležitost ochrany a rozvoje knihoven v dnešní době spočívá především v nutnosti uchování obrovského množství informací, zpřístupňování nových médií a ochrany starých, podpory mládeže ve studiu a rozvoje čte-

nářství v době rozmachu IT a podpory přeměny klasických knihoven na moderní knihovnická centra s různým spektrem služeb.

Různá úroveň jednotlivých knihoven byla patrná i při praktických prohlídkách-exkurzích v různých varšavských knihovnách, především pořádacích. Toto srovnání bylo velice poučné. Různá byla vybavenost počítači, úroveň knihovnických automatizovaných systémů, organizace práce, personální zabezpečení, prostorové podmínky, finanční podmínky apod. V celkovém srovnání například s českým knihovnictvím vypadala úroveň českého knihovnictví lépe než polského. Základními důvody jsou zřejmě především úroveň hospodářského stavu země před vstupem do EU a z toho vyplývající možnosti zabezpečení kultury v zemi, pod které patří i knihovnictví.

Velice přínosné byly i jednotlivé diskuse mezi zúčastněnými knihovníky a informačními pracovníky, jak v rámci oficiální diskuse na konferenci, tak i při neformálních setkáních a exkurzích.

Celkově byla účast na varšavské konferenci velice podnětná – přinesla cenné zkušenosti a širší pohled na evropské knihovnictví.

Další informace o programu a průběhu konference /v němčině/:

<http://www.goethe.de/ms/war/artikel.htm>

SEMINÁŘ KNIHA V 21. STOLETÍ NA SLEZSKÉ UNIVERZITĚ V OPAVĚ

Rostislav Krušínský

11. února 2004 se v areálu Slezské univerzity v Opavě na Ústavu bohemistiky a knihovnictví konal první ročník jeho semináře s názvem *Kniha v 21. století*. Vedoucí oddělení knihovnictví Miladě Pískové se s podporou mateřské instituce podařilo zorganizovat setkání knihovníků i lidí jinak spojených svou profesí s knihou a přispět tak k oborové i mezioborové komunikaci.

Slezská univerzita je naší nejmladší univerzitou, vznikla na základě zákona z července 1991. Jejím centrem se stala tradiční slezská metropole Opava, opomíjená v minulém století na úkor rozvíjející se průmyslové Ostravy. Budova, v níž sídlí Ústav bohemistiky a knihovnictví a kde se také seminář konal, je krásnou historickou budovou, která byla původně klášterem. Shodou okolností v ní později sídlila Slezská zemská vláda a Opava se tak po ztrátě politického významu v polovině minulého století vznikem univerzity na stejném místě etablovala jako jedno z kulturních center Slezska. Univerzita je nejen mladá, ale i poměrně malá, což dosvědčuje již kombinovaný název fakulty Filozoficko-přírodovědecká. Kromě zmíněné fakulty patří do struktury univerzity rovněž Matematický ústav, Obchodně-podnikatelská fakulta v Karviné a nejnověji také Vzdělávací centrum SU v Krnově. O „dravosti“ mladé univerzity svědčí kupříkladu úspěchy ověřený ústav matematiky nebo již poměrně dobře známý institut tvůrčí fotografie a jeho žáci.

Ústav bohemistiky a knihovnictví svou nabíd-

kou studijních oborů knihovnictví a české literatury rozšířil možnosti vzdělání zajímavým studiem oboru česká literatura a v oblasti knihovnictví univerzita nabízí jako třetí v republice vysokoškolské vzdělání pro knihovnické pracovníky.

Seminář samotný byl prvním ročníkem a samozřejmě se mu nevyhnuly některé „dětské nemoci“. V poměrně malé frekvenci podobných akcí je určitě škoda, že seminář byl vzhledem k nepoměru času a množství přihlášených rozdělen do dvou sekcí, a tak často došlo k situaci nemilé volby mezi poslechem příspěvku v sekci jedné či druhé. Obě sekce se navíc postupně odchýlily od časového harmonogramu, což bylo na škodu osobních setkání, která jsou dle mého názoru tím nejcennějším na podobných akcích, nejen knihovnicko-knihovědných. Problém nevyslechnutých příspěvků doufejme vyřeší avizovaný sborník.

Seminář byl slavnostně zahájen za účasti prorektora SU Rudolfa Žáčka. Po úvodním slovu organizátorky celé akce Milady Pískové a pana prorektora následovaly čtyři vhodně zvolené referáty, nastiňující problémy, kterých se pak více či méně dotýkalo větší množství příspěvků. Po nich následovalo rozdělení do sekcí a jednání v nich.

Název semináře evokoval v očích většiny účastníků nástup moderních technologií, především Internetu, a klady a zápory, které z toho plynou pro klasickou tištěnou knihu, jak ji známe posledních pět století. To také potvrdilo již úvodní slovo prorektora Rudolfa Žáčka, stejně tak jako filozofující příspěvek Zdeňka Uhlíře, zamýšlejícího se nad změnou paradigmatu v souvislosti s novými médii. Podnětný byl následný příspěvek jediného zahraničního účastníka. Pavol Rankov z Filozofické fakulty UK

v Bratislavě podal poměrně obsírnou zprávu o zkušenostech s publikováním beletrie na Internetu. Z jeho poznámek k tomuto tématu vyplynulo, že Internet prozatím nejenže není konkurencí klasické knihy, ale svou masovou rozšířeností může klasické knize pomáhat, především ve fázi reklamy spojené s ukázkami z připravovaných vydání. Blok úvodních příspěvků doplnil Vít Richter, který ve svém referátu opustil filozofické a elektronické téma a zaměřil se na současné problémy autorských práv v knihovnách, objasňoval interpretaci a vliv autorského zákona a rovněž se zamýšlel nad dalšími možnostmi jeho novelizace. Po poměrně znepokojivých příspěvcích, vyvolávajících mnoho otázek, završil úvodní blok referát Aleny Petruželové, zabývající se příjemnější stránkou knih a světa kolem nich - soutěží o titul Nejkrásnější české knihy.

Další program byl již rozdělen do výše zmíněných sekcí, v nichž také referovali zástupci Vědecké knihovny v Olomouci. Rostislav Krušínský přítomné seznámil s probíhající retrokonverzí katalogu starých tisků. Na něj pak navázal Ivo Vysoudil, který poukázal na úskalí transkripce češtiny 16.-18. století a svým referátem poukázal na neudržitelnost současné knihovnické praxe při katalogizaci bohemikálních starých tisků do elektronického prostředí. Asi nejzajímavější v rámci sekcí (z těch, které měl autor možnost vyslechnout) byl příspěvek Františky Vrbenské, která se zamýšlela nad budoucností knihy, a přestože podobně jako mnozí další zastává názor, že klasická kniha nemůže zaniknout v konkurenci s Internetem, vyslovila obavu, že kniha bude ohrožena spíše nezájmem dalších generací o knihy jakékoli. Podle Vrbenské se doménou Internetu mohou stát knihy naučného, odborného a encyklo-

pedického rázu, zatímco beletrie zůstane tištěná. V budoucnosti se podle ní vydělí tři základní formy knihy, a to jednak vysoce esteticky náročná kniha, dále kniha komerční, levná - kupříkladu paperbacková beletrie - a nakonec kniha maximálně interaktivní, ovšem obsahově mnohem chudší.

První ročník opavského semináře dopadl vzhledem ke své premiéře velice dobře. Téměř sedmdesáti účastníkům přinesl mnoho nových poznatků a rovněž napomohl jejich vzájemným kontaktům. Můžeme jen s napětím očekávat ročník příští.

Situační karikatura horlivých knihovníků v knihovně Univerzity v Utrechtu kolem roku 1856 (doboová pohlednice).

SLUŽBY KNIHOVNY V POŽADAVCÍCH UŽIVATELŮ VKOL

Hana Študentová

Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL) uspořádala v závěru loňského roku čtenářskou anketu ve snaze docílit zlepšení služeb čtenářům, zmapovat potřeby, názory, příp. kritiku a návrhy ze strany našich uživatelů.

VKOL registruje v současné době 11 440 aktivních čtenářů. Anketa byla anonymní, proběhla formou elektronického formuláře umístěného na www stránkách VKOL a formou anketních lístků umístěných v hlavní budově knihovny, a to od 1.10. do 31.10.2003. Návštěvníci a uživatelé VKOL „známkovali“ níže uvedené otázky:

Jste spokojeni ...

... s otevírací dobou ?

(po-pá 8.30-19, so 9-13 hod.)

... s nabídkou služeb ?

(půjčování, studovny, kopírky)

... s přístupem knihovníků ?

(profesionalita, vstřícnost)

... s nabídkou knih a časopisů ?

(dostupnost, obory)

... s elektronickým katalogem ?

(viz <http://kat.vkol.cz/>)

... s www stránkami knihovny ?

(viz <http://www.vkol.cz/>)

... s cenou služeb ?

(aktuální ceník VKOL)

... s aktivitami knihovny ?

(výstavy, exkurze, vydávání publikací)

K dispozici byl volný prostor pro komentáře a důvody nespokojenosti.

VKOL takto získala celkem 609 odpovědí, z toho většina byla elektronických a jen cca 1/5 v klasické podobě vyplněných anketních lístků. Svůj komentář připojilo 259 odpovídajících a na všechny otázky odpovědělo 499 čtenářů. Analýza komentářů ukazuje 229 jednotlivých kritických postřehů a 36 jednotlivých pochvalných poznámek. Odpovědi máme rozčleněné podle celkového průměru hodnocení, jednotlivé četnosti známek, opakovaných kritických připomínek. Přitom samostatnou kapitolou byly např. připomínky k otevírací době a kopirovacím službám. Čtenáři se nezdřáhali doplnit své hodnocení konkrétními tipy na doplnění fondu VKOL. Na všechny otázky a připomínky jsou ze strany knihovny zpracovány odpovědi.

Nyní máme zpracované odpovědi na konkrétní otázky a připomínky našich uživatelů. Jednak konkrétně vysvětlujeme určitá omezení – provozní dobu, pravidla výpůjčky, v podstatě rozebíráme nad dotazy našich čtenářů knihovní řád VKOL a konkrétní podmínky služeb knihovny. Řada otázek nás přivedla ke zlepšením a inovacím v provozu VKOL. Původně jsme chtěli směřovat odpovědi adresně jednotlivcům, ale nyní je připravena podrobná zpráva o 41 bodech v elektronické podobě, která bude do konce února zpřístupněna čtenářům na www stránkách VKOL (<http://www.vkol.cz/>).

Jedná se o první anketu VKOL v tomto rozsahu, což nám zjednodušila možnost využití elektronického formuláře na www stránkách knihovny. Na zpracování ankety se podílel především Mgr. Vladimír Klásek, vedoucí odd. půjčovních služeb, a Ing. Martin Vojnar, vedoucí odd. automatizace.

Ve zjednodušené podobě se podíváme na konkrétní dotazy a hodnocení :

Co se studentům na VKOL konkrétně líbilo:

- čtenáři chválili VKOL obecně,
- vyjadřovali spokojenost se službami, zvláště s elektronickými službami včetně novinky SDI,
- oceňovali přístup knihovníků, dokonce uváděli i adresné pochvaly jmenovitě k práci konkrétních pracovníků ve službách,
- srovnávali VKOL s jinými knihovnami v náš prospěch,
- chválili AV studovnu,
- kladně hodnotili fond VKOL.

Nespokojenost se týkala:

- malého množství duplikátů u žádaných knih,
- někdy i konkrétních pracovníků ve službách,
- určité kritiky na vybavení VKOL, designu www stránek,
- nedostatku cizojazyčných publikací,
- dlouhé vazby knih,
- neposkytování absenčních výpůjček CD v AV studovně,
- vysokých cen upomínek,
- a samozřejmě provozní doby v různých obměnách a variantách.

Co se týká otevírací doby, čtenáři mají zájem o prodloužení:

- ve všední dny do 20.00 až 22.00 hod.,
- rozšíření víkendových služeb do 16.00 hod. vč. neděle,
- ráno zprovoznit knihovnu již od 7.30 hod.

A proč nelze požadavkům na rozšíření služeb vyhovět ?

- jsme limitováni rozpočtem a náklady na provoz, samozřejmě největší problémy nám činí limit na

platy, to jest nelze rozšiřovat provoz se stávajícím limitem prostředků na platy, není z čeho zaplatit další úvazky, třetina zaměstnanců v knihovně má ve službách kratší úvazek, abychom pokryli obě směny. Ale nedělali jsme anketu, abychom uzavřeli otázky s tím, že finanční situace nám neumožňuje žádné změny, z konkrétních změn můžeme uvést:

- posílení výpůjčního pultu, abychom zamezili dlouhým frontám,
- důsledné čištění knih před výpůjčkou (zde na omluvu uvádím, že celkový fond VKOL přesahuje 1 820 000 jednotek, uložených v sedmi skladech různé kvality a úrovně),
- budeme se snažit vytvořit personální podmínky pro zajištění posílání elektronického oznámení o nachystaných dokumentech pro čtenáře
- a řadu dalších postupných kroků a opatření.

Naopak nenajdou u nás čtenáři podporu pro:

- snížení ceny čtenářského průkazu, která činí 100,- Kč na 12 měsíců,
- snížení ceny upomínek, které jsou srovnatelné s ostatními knihovnami a navíc slouží jako prevence proti pozdnímu vracení,
- zrušení povinnosti odkládání kabátů a zavazadel v šatně, jako bezpečnostní opatření, abychom zamezili nepovolené vynášení dokumentů.

Závěrem můžeme konstatovat, že čtenářská anketa splnila svůj účel. Děkujeme proto všem, kdo se ankety zúčastnili a přispěli tím k vzájemné výměně informací, jak lze zlepšit naši práci. Domníváme se, že čtenáři svým aktivním přístupem projeví v zásadě velice pozitivní vztah ke knihovně a upřímný zájem o co nejlepší další rozvoj této instituce.

LIBRI 2004

Jak je již dlouholetým zvykem, i letos proběhl na olomouckém výstavišti Flora knižní veletrh LIBRI ve dnech 4. - 6. 3. 2004. Tentokrát se konal již jeho 19. ročník a stejně jako v předešlých letech byl doprovázen, letos jubilejním, desátým ročníkem literár-

ního festivalu. Ten je součástí většího projektu s názvem Olomouc, město knihy. Jak uvedl ředitel akciové společnosti Výstaviště Flora Olomouc pan Zdeněk Štefka ještě před započítáním celé akce: „Nosnou myšlenkou tohoto projektu pro rok 2004 je motto: Slovo má zvuk. Název projektu naznačuje, že knižním svátkem bude žít celé město, školy, kulturní instituce a zařízení. Olomouc v té době bude hostit více jak 60 spisovatelů, filmových a divadelních režisérů, scenáristů, herců, výtvarníků, literárních vědců nejen z České republiky, ale také ze zemí Visegrádu a Slovinska.“

Letošní program veletrhu byl opravdu bohatý. Opět byla vyhlášena soutěž pro nakladatele „Kniha LIBRI“. Sedmičlenná odborná komise vedená PhDr. Dohnalovou udělila celkem tři ceny a dvě čestná uznání.

První cena byla udělena publikaci vydané nakladatelstvím TORST s historickým námětem ze

staroanglické literatury Beowulf. Báseň přeložil, poznámkami opatřil a doprovodné texty napsal Jan Čermák. Oceněno bylo skloubení polygrafického zpracování s celkovým vzhledem, adekvátním k obsahu knihy.

Druhé místo obsadila v náročné konkurenci fotografická publikace Mileny Valuškové Olomoucko - krajinné impresy. Knihu v pečlivé úpravě vydalo nakladatelství Fontána.

A konečně třetí místo získal bibliofilský tisk, přinášející Komenského Labyrint světa a ráj srdce s pěti barevnými grafikami Karla Demela. Součástí bibliofilského tisku je zvukový záznam z inscenace této knihy v Lyře Pragensis v osmdesátých letech minulého století. Publikaci vydalo nakladatelství BONAVENTURA.

Dvě čestná uznání obdrželo akademické nakladatelství CERM z Brna za publikaci Heleny Zemánkové Tvořit ve vytvořeném, pojednávající o novém funkčním využívání uvolněných objektů, a nakladatelství TITANIC za vydání knihy Obrazy z české architektury (Jiří. T. Kotalík, David Vávra a Pavel Frič).

Pořadatelé se rovněž pustili do bohaté prezentace svého podniku elektronickou cestou. Celá řada vystavovatelů měla své stánky s ukázkami svých vydavatelských počínů, ale mohla se též představit formou interaktivní propagace novinek v moderované Knihovničce LIBRI. Kromě toho se zprávy a novinky jak z veletrhu, tak i z festivalu pravidelně objevovaly na internetových stránkách společnosti Výstaviště Flora Olomouc a v pravidelně vydávaném informačním bulletinu.

„Pro návštěvníky veletrhu jsou připraveny zábavné a vědomostní soutěže, každodenní losování

vstupenek a v provozu budou Literární kavárna Caesar, Poetická kavárna Obratník a internetová kavárna,“ uvedl Štefka před celou akcí. Kromě soutěže o „knihu LIBRI 2004“ proběhla ještě soutěž středoškoláků ve znalostech české literatury „Literatura bez taháku“, výtvarná soutěž pro děti s názvem „Můj nejoblíbenější knižní hrdina“ a tradiční soutěž „Noc básníků v Ponorce“. Pořádané výstavy byly koncipovány jednak ve vzájemné spolupráci českých a zahraničních umělců: „Česko - slovenská vzájemnost v divadle“, „Kniha a literatura v polském plakátě“, „Wisława Szymborska: Nic se dvakrát nepříhoda“; a jednak se prezentovali čeští autoři: „Milan Kundera - výstava k životnímu jubileu 75 let“, „Židovská literatura v Čechách“; a do třetice se výstavy týkaly vydavatelské praxe: „Jak se dělá kniha - vznik knihy ve vydavatelské praxi“ a „Krásné tisky z nakladatelství Bonaventura“.

Spojení veletrhu s literárním festivalem se ukázalo velmi plodné a úspěšné. Excelentní program byl připraven pro návštěvníky Moravského divadla. Ti mohli shlédnout tři špičkové divadelní soubory, a to Radošinské naivní divadlo a pražské scény Semafor a Studio Studia Y. Následovaly dvě doprovodné besedy s předními českými autory, režiséry a herci Janem Schmidem a Jiřím Suchým. Veškerý program byl protkán mnoha odbornými přednáškami a semináři, filmy, literárními besedami, autorskými čteními, koncerty, recitály atd. Vše se odehrálo v průběhu jednoho týdne, začátek byl 29. 2. 2004 v Moravském divadle a závěr 6. 3. 2004. Nutno podotknout, že místo konání akcí se zdaleka neomezovalo pouze na výstaviště Flora, ale program byl k navštívení téměř po celé Olomouci. Kromě výstaviště (pavilonů A a E) se do příprav za-

pojilo i Umělecké centrum UP, Informační centrum UP, Moravské divadlo a Hospoda U Muzea.

„Literární Olomouc“ získává zvučné jméno a lze se jen těšit na to, co nám pořadatelé knižního veletrhu a literárního festivalu nadělí v příštích letech.

Ivo Vysoudil

KROK INFORMUJE

... V Praze se koná ve dnech 6.5. - 9.5.2004 desátý ročník mezinárodního knižního veletrhu *Svět knihy*. Jeho letošním tématem je Literatura jako zdroj inspirace. Bližší informace budou průběžně na stránkách <http://www.svetknihy.cz>.

Muzea v regionu nabízejí.....

... Ve vstupní hale spojených olomouckých archivů v ulici U Husova sboru lze spatřit časově neomezenou výstavku k *dějinnám československého legionářského hnutí*. Je to další plod celostátního projektu, uskutečňovaného okresními archivy republiky, jenž si položil za cíl shromáždit známé údaje o legiích, legionářích a jejich poválečných organizacích. Navštěvníci si mohou ve třech vitrínách prohlédnout dokumenty a fotografie z let 1914-1948. Vystavené exponáty jsou ovšem jen výběrem z obrazové přílohy Tomáše Sedláře *Českoslovenští legionáři: občané a rodáci okresu Olomouc*, vydané právě okresním archivem. Je to - bohužel pozdní - splátka dluhu, který má vůči legionářům naše dějepisce, a lze jen litovat, že politické důvody nedovolily vykonat podobnou práci o třicet let dříve za života pamětníků. Knihu je možno zakoupit jedině v olomouckém knihkupectví Studentcentrum v Křížkovského ulici.

... Vlastivědné muzeum v Šumperku zve do *Památniku Adolfa Kašpara v Lošticích*. V někdejší vile významného malíře a ilustrátora z r. 1911 nalezneme stálou expozici z muzejní sbírky, která dnes čítá kolem 4 000 předmětů. V současnosti lze shlédnout

výstavu *Loštické motivy k příležitosti 70. výročí úmrtí Adolfa Kašpara*.

... *Básníku Jiřímu Wolkerovi* je věnována stálá muzejní expozice v *Muzeu Prostějovska* v Prostějově. Výstava představuje zařízení básníkova pokoje, dokumenty a ukázky díla sledují literární tvorbu i životní osudy Jiřího Wolkera.

... Vlastivědné muzeum v Šumperku vydalo *Vlastivědný sborník Severní Morava, sv. 86* obsahující historické články, originální zajímavosti, hodnotné recenze a aktuální zprávy z regionu severozápadní Moravy. Pro vážnější zájemce je určen titul *Zoologické sbírky Lovecko-lesnického muzea v Úsově*. K dispozici jsou i nadále dříve vydané publikace *Vlastivěda šumperského okresu, Okres Šumperk - okres Jeseník, Šumperk a jeho obyvatelé*.

... Ve dnech 3. března - 25. července 2004 zve Muzeum Komenského v Přerově na zajímavou výstavu s názvem *Cestička do školy: české a zahraniční slabikáře*, která představuje učebnice elementárního čtení od 19. stolní po současnost s důrazem na jejich výtvarnou stránku. Významnou sbírku z fondu Muzea Komenského v Přerově doplňují exponáty zapůjčené z Národní knihovny ČR, Národní pedagogické knihovny Komenského v Praze či Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.

... V prostorách Muzea umění Olomouc lze navštívit výstavu *Architektonické dílo bratří Lubomíra a Čestmíra Šlapetových*, jejichž tvorba zásadně ovlivnila tvář meziválečné architektury na severní a střední Moravě. Jejich dílo se svobodně rozvíjelo pouze v 2. desetiletí

předválečného Československa, před rokem 1989 bylo z ideologických důvodů přeurčeno k zapomnění. Výstava potrvá do 11. 4. 2004.

... Kniha *Lidový kroj na Hané* autorky Miroslavy Ludvíkové, vydaná v r. 2002 Muzeem Komenského v Přerově, byla v loňském roce na Mezinárodním folklórním festivalu ve Strážnici oceněna Českou národopisnou společností jako nejvýznamnější počín oboru za rok 2002.

... Olomoucký Klub přátel skalek a bonsají připraví od 10.3.2004 ve Vědecké knihovně v Olomouci výstavu *Šišky celého světa*. I laiky mohou šišky jako pozoruhodné přírodní objekty zaujmout a přitáhnout... a to jak v originále, tak na fotografiích.

Václava Jemelková

REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI

D u b e n

Baldessari-Plumlovská, Vojtěška – básniřka; dramaticka; prozaička; malířka; kreslířka; divadelní ochotnice

*17.4.1854 Plumlov, okr. Prostějov

†31.3.1934 Olomouc

Místa působení: Kroměříž; Olomouc; Plumlov, okr. Prostějov; Rýmařov, okr. Bruntál; Šternberk, okr. Olomouc

Pozn.: italský původ; v Olomouci v letech 1906-1934; autorka divadelních her pro děti a mládež i her pro loutková jeviště

Literatura: Hanácké noviny, 30.3.1994; Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. I. A-G. Praha 1985.

Červinka, Bohuslav Ignác – básník; prozaik

*9.4.1904 Olomouc-Chválkovice

†9.10.1989 Olomouc

Místa působení: Chválkovice, okr. Olomouc

Literatura: Verše o Moravě. Olomouc 2003.

Holub-Šimanovský, František – novinář; redaktor; prozaik

*21.4.1874 Šimanov, okr. Jihlava

†5.2.1951 Brno

Místa působení: Brno

Oblast působení: jižní Morava

autor drobných antiklerikálních humoresek, povídek

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 2/I. H-J. Praha 1993;

Kesslerová, Jiřina - prozaička

*12.4.1934 Užhorod (Ukrajina)

Místa působení: Brno; Pozořice, okr. Brno-venkov; Slatina, okr. Nový Jičín; Žarošice, okr. Hodonín; Ždánice, okr. Hodonín

Pozn.: povídkářka a fejetonistka

Literatura: Slavíková, V.: Spisovatelé Jihomoravského kraje. Brno 1989; Vlach, J.: Co dalo Ždánicko krajo- vé i národní kultuře. Brno 1994.

Mandát, Jaroslav – literární historik; literární vědec

*10.4.1924 Choryně, okr. Vsetín

†27.3.1986 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: rusista; práce z oboru

Literatura: Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od r. 1760. Biografic-ko-bibliografický slovník. Praha 1972; Kdy zemře- li...? 1986-1990. 2. K-Ž. Praha 1995.

Polák, Vlastimil Artur – básník; prozaik; sběratel lidové slovesnosti

*3.4.1914 Úsov, okr. Šumperk

†9.3.1990 Olomouc

Místa působení: Olomouc; Úsov, okr. Šumperk

Pozn.: psal německy; zapisoval židovské legendy z Úsova; v Úsově vydával časopis Distel

Literatura: Moravské noviny, 2, 1991, č. 9; Kdy zemře- li...? 1986-1990. 2. K-Ž. Praha 1995.

Rafaj, Oldřich – dramatik; básník; editor; literární kritik a historik; překladatel; nakladatelský redaktor

*25.4.1934 Zubří, okr. Vsetín

Místa působení: Ostrava

Pozn.: redaktorem v nakladatelství Československý spisovatel; redaktorem Literárních novin, Kulturních novin, Květů; pracoval v Československém rozhlasu; stál v čele redakce Literárního měsíčníku; řídil nakladatelství Panorama

Literatura: Literární měsíčník 10, 1981, č. 2; Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998; Málková, I. – Urbanová S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001.

Skála, Miroslav – dramatik; prozaik; rozhlasový redaktor; televizní scenárista

*6.4.1924 Brno †24.2.1989 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: autor her pro satirické divadlo Večerní Brno; autor humoristické a satirické prózy

Literatura: Adamovič, I.: Slovník české literární fantastiky a science fiction. Praha 1995; Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998.

Stejskal, Josef Rostislav – redaktor; spisovatel

*27.4.1894 Hostkovice, okr. Olomouc †16.9.1946 Prešov (Slovensko)

Místa působení: Olomouc

Pozn.: autor knih s náboženskou tematikou; redaktor Náboženské revue církve československé; biskup církve československé

Literatura: Kdy zemřeli...? 1931-1962. Praha 1962.

Tálská, Eva – dramatička; režisérka

*19.4.1944 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: mimořádný smysl pro hudební a rytmickou strukturu textu; režisérka Divadla Husa na provázku
Literatura: Slavíková, V.: Spisovatelé Jihomoravského kraje. Brno 1989; Československý biografický slovník. Praha 1992; Český biografický slovník XX. století. 3. Q-Ž. Praha 1999.

Vyhlídal, Zdeněk – prozaik

*21.4.1934 Žďár nad Sázavou

Místa působení: Brno; Olomouc; Ostrava

Pozn.: literatura pro mládež; externí redaktor Svobodné Evropy

Literatura: Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998; Málková, I. - Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001.

Zapletal, Česlav – kronikář; kulturní pracovník; vlastivědný pracovník

*15.4.1944 Fryšták, okr. Zlín

Místa působení: Fryšták, okr. Zlín; Holešov, okr. Kroměříž; Kroměříž; Opava; Zlín

Pozn.: kronikář města Fryštáku; napsal Literární místopis Fryštácka, Fryštácko hudební aj.; přednášková činnost

Literatura: Zapletal, Č.: Literární místopis Fryštácka. Zlín 1991.

K v ě t e n

Bublík, Ladislav – dramatik; prozaik; publicista; redaktor

*14.5.1924 Bzenec, okr. Hodonín

†12.4.1988 Ostrava

Místa působení: Ostrava

Pozn.: publikoval v Nové svobodě, Tvorbě, Divadle, Čs. vojáků, Červeném květu

Literatura: Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001; Slovník zakázaných autorů. Praha 1991; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. I. A-L. Praha 1995; Český biografický slovník XX. století. I. A-J. Praha 1999.

Fraenkl, Pavel – knihovník; literární kritik; literární vědec

*20.5.1904 Hradec Králové

†5.11.1985 Oslo (Norsko)

Místa působení: Brno

Pozn.: během války vězněn v Terezíně; od roku 1945 v Norsku; rozsáhlá publikační činnost

Literatura: Slovník zakázaných autorů. Praha 1991; Slovník českých spisovatelů. Toronto 1982.

Hruschka, Ella – básnička

*7.5.1854 Třebíč †13.3.1912 Vídeň (Rakousko)

Místa působení: Brno; Jihlava; Třebíč

Pozn.: německy píšící básnička

Literatura: Čermáková, M.: Regionální osobnosti – výběr. Třebíč 1995.

Kabelík, Jan – literární historik

*6.5.1864 Přerov †17.10.1928 Praha

Místa působení: Přerov; Telč, okr. Jihlava; Brno

Pozn.: působil v Praze; zabýval se vývojem literatury na Moravě a ve Slezsku

Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 3. Opava 1979; Biografický slovník Slezska a severní Moravy. 12. Ostrava 1999.

Rey, Jan – libretista; taneční kritik a teoretik; překladatel; redaktor

*16.5.1904 Ostrava †30.5.1979 Praha

Pozn.: působil v Praze, Bratislavě; autor odborných prací o tanci; spoluzakladatel odborného tanečního školství; přednášel na DAMU, AMU, na VŠMU v Bratislavě

Literatura: Český biografický slovník XX. století. 3. Q-Ž. Praha 1999; Slovenský biografický slovník. 5. R-Š. Martin 1992.

Směja, Fran – básník; kulturní pracovník; prozaik; redaktor

*30.5.1904 Suché Lazce, okr. Opava

†11.2.1986 Opava

Místa působení: Baška, okr. Opava; Hradec nad Moravicí, okr. Opava; Neplachovice, okr. Opava; Opava; Ostrava; Hrabyně, okr. Opava

Pozn.: spoluzakladatel nakladatelství Iskra; jeho tvorba často těží ze selského prostředí Opavska nebo podhorského vesnického života

Literatura: Rusinský, M.: U základů tvůrčího díla. Literární studie o tvorbě Frana Směji. Ostrava 1969; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001.

Sosnar, Jura – prozaik; redaktor; autor rozhlasových her

*20.5.1914 Hroznová Lhota, okr. Hodonín
†26.11.1989

Pozn.: autor dětské literatury

Literatura: Slovníček spisovatelů okresu Hodonín. Hodonín 1996; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998.

Souchop, Josef – dramatik; autor rozhlasových her; autor televizních pořadů; prozaik; rozhlasový a televizní redaktor, scenárista, dramaturg
*27.5.1944 Prštice, okr. Brno-venkov

Místa působení: Brno

Literatura: Adamovič, I.: Slovník české literární fantastiky a science fiction. Praha 1995; Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998.

Stavinochová, Zdeňka – překladatelka; filoložka
*24.5.1914 Tišnov, okr. Brno-venkov

Místa působení: Brno; Olomouc; Ostrava

Pozn.: romanistka; překlady z francouzštiny

Literatura: Středisko. Sborník Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci, 67, 1984, č. 8.

Šotola, Jiří – autor televizních a rozhlasových her; básník; dramatik; herec; prozaik; redaktor; režisér
*28.5.1924 Smidary, okr. Hradec Králové

†8.5.1989 Praha

Místa působení: Šumperk

Pozn.: redaktorem v časopisech Čs. voják, Květen, Kultura, Kulturní tvorba, Literární noviny

Literatura: Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Čeští spisovatelé 20. století. Praha 1985.

Vlasáková, Olga – básnířka; ilustrátorka; malířka; národopisná pracovnice
*5.5.1934 Brno

Místa působení: Brno

Literatura: Slavíková, V.: Spisovatelé Jihomoravského kraje. Brno 1989.

Červen

Buchlovský, František – dramatik; prozaik

*5.6.1874 Fryšták, okr. Zlín

†14.8.1939 Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž

Místa působení: Bystřice pod Hostýnem, okr. Kroměříž

Literatura: Kdy zemřeli...? 1937-1962. Praha 1962; Zapletal, Č.: Literární místopis Fryštácka. Zlín 1991.

Dudík, Antonín – prozaik; knihovník; překladatel

*2.6.1824 Kojetín, okr. Přerov †12.3.1892 Vyškov

Místa působení: Holešov, okr. Kroměříž; Kostelec u Holešova, okr. Kroměříž; Velký Týnec, okr. Olomouc

Pozn.: autor nenáročných povídek a cestopisů; člen studentských vlasteneckých spolků

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. I.A-G. Praha 1985.

Hruška, Petr – básník; literární historik

*7.6.1964 Ostrava

Místa působení: Brno

Pozn.: debutoval v samizdatových almanaších a sbornících v 80. letech

Literatura: Machala, L.: Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995. Olomouc 1996; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001.

Kramář, Josef – knihovník; překladatel; vydavatel

*23.6.1814 Vysoké nad Jizerou, okr. Semily

†22.2.1895 Olomouc

Místa působení: Olomouc; Přerov

Pozn.: roku 1870 spoluzakladatel knihtiskárny

v Olomouc; vydával časopis Pozor
Literatura: Heller, H: Mährens Männer der Gegenwart. 5. Brünn 1892; Ottův slovník naučný. 15. Praha 1900.

Kubíček, Antonín – kulturně-osvětový pracovník; historik

*26.6.1864 Klášterec, okr. Šumperk

†23.6.1924 Kroměříž

Místa působení: Kroměříž; Opava

Oblast působení: Vsetínsko

Pozn.: přispíval do řady novin a časopisů, zejména teologickými, historickými a pedagogickými pracemi

Literatura: Fíček, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 2. Opava 1976; Vyhliďal, J.: Vlastenecké vzpomínky slezské. Brno 1935.

Nebeský, Jiří Juffo Karlsson – básník; prozaik; redaktor

*14.6.1974 Liberec

Místa působení: Hranice, okr. Přerov; Opava

Pozn.: spoluzakladatel Unarclubu, pozdějšího Kulturního sdružení Unarclub

Literatura: Machala, L.: Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995. Olomouc 1996.

Šuleř, Oldřich – prozaik; autor rozhlasových her

*1.6.1924 Ostrava

Místa působení: Ostrava

Pozn.: regionálně inspirované prózy a literatura pro mládež

Literatura: Slezský sborník, 59, 1961, č. 2; Slovník české literatury 1970-1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha

1998; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945-2000). Olomouc 2001.

KNIHOVNICKÁ LITERATURA

A. KNIHOVNICTVÍ

I. Knihovnictví a knihovny

M a c h o v á, A.: Knihovnické zkratky. Praha 2003. 123 s.
OL: II 846.230

Česko

A d r e s á ř knihoven a informačních institucí ČR. Díl I, Přehled vybraných typů knihoven (řazený podle sídla). Praha 2003. 374 s.
OS: I3.222 G 1

A d r e s á ř knihoven a informačních institucí ČR. Díl 2, Úplný přehled knihoven a informačních institucí (řazený podle sigel). Praha 2003. 458 s.
OS: I3.222 G 2

B a s i c statistical data about the activities of cultural facilities in the Czech Republic. Audio-visual works - theatres - galleries, museums and monuments - musical ensembles - observatories, planetariums and astronomical observation posts - libraries ... Praha 2003. 66 s.
OS: H 71.129

J a n k o v á, A.: Veřejná knihovna v Rychnově nad Kněžnou 1871-2001. Rychnov nad Kněžnou 2003. 74 s., il., faksim.
OL: I-143.838

S d r u ž e n í knihoven České republiky, rok 2004. Brno 2004. 71 s.

OL: 588.352/ 2004 OS: G 282.377
 S t u d i j n í a vědecká knihovna v Hradci Králové. Výroční zpráva 2002. Hradec Králové 2003. 36 s., [6] l. barev. obr. příl.
OL: I-119.451 OS: G 281.063

S t u d i j n í a vědecká knihovna v Hradci Králové. Knihovnicko-informační centrum u Přivozu. Architektonická soutěž na stavbu nové knihovny. Hradec Králové 2003. 39 s., il.
OL: II 846.329

V e ř e j n é knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2001. Hradec Králové 2002. 16 l.
OS: H 71.177

V e ř e j n é knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2002. Hradec Králové 2003. 26 s., il.
OS: H 71.178

V ý r o č n í zpráva za rok 2002. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové. Hradec Králové 2003. 36 s., obr. příl.
OL: I-119.451

V ý s l e d k y činnosti veřejných knihoven Ústec-kého kraje v roce 2002. Ústí nad Labem 2003. [6] s., [54] s. tb. příl.
OL: E 300.687

Německo

S e e f e l d t, J.: Portale zu Vergangenheit und Zukunft - Bibliotheken in Deutschland. Hildesheim

2003. 112 s., il., portréty.

OL: I-004.164

Seefeldt, J.: Portals to the past and to the future - libraries in Germany. Hildesheim 2003. 112 s., il., portréty.

OL: I-004.163

Polsko

Treasures of the Polish National Library. Warszawa 2003. CD-ROM.

OS: CR 220

3. Doplnování, zpracování a správa knihovních fondů

Doporučení pro tvorbu strategie budování fondů s využitím metody Konspektu. Praha 2203. 22 s.

OS: G 281.259

B. BIBLIOGRAFIE, INFORMACE, SYSTÉMY

8. Informatika, informační systémy

Aleph 500 satisfaction. Quantitative internet research - Aleph 500 satisfaction survey 2003. Final report exclusively prepared for Consortium of Aleph Users (ICAU). Prague 2003. 79 s., il.

OL: II 846.631

Höflerová, E. - Hrazdilová, A.: Informační zdroje. Ostrava 2003. 91 s.

OL: I-147.309 OS: G 281.404

Information and communication techno-

logy in education 2003. Proceedings. Rožnov pod Radhoštěm 16.-18.9.2003. Ostrava 2003. 318 s.

OL: I-146.994 OS: G 281.682

IN F O S 2003. Zborník z 32. medzinárodného informatického sympózia. 7.-10.4.2003, Stará Lesná. Bratislava 2003. 246 s., il.

OL: 509.931/ 2003

Švingalová, D. - Pešatová, I.: Metodika práce s odbornými informačními zdroji. Distanční informační text. Určeno pro Kurz sociální práce. Liberec 2003. 19 s.

OL: I-146.495 OS: G 281.084

II. Bibliografické seznamy

Bibliografie okresu Karviná. Brno 2003. 381 s.

OL: I-146.397 OS: G 281.861

Literární bibliografie severní Moravy (2001). Sest. N. Smékalová. Olomouc 2003. 48 s.

OL: II 833.416/ 2001 OS: H 71.211

D. NAUKA O KNIZE, HISTORIE

15. Kniha, dějiny písma a knihtisku

Hořec, J.: Počátky české knihy. Praha 2003. 158 s., [28] s. obr. příl.

OL: I-146.310 OS: G 280.921

Inwentarz rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej. Nr 10501-11000. Kraków 2002. 367 s.

OS: I2.423G 2

L u m i n e t, J. P.: Alexandrijská knihovna. Frýdek-
-Místek 2003. 312 s.

OL: I-145.450 OS: G 281.772

17. Vydavatelství, knižní obchod

5. p r a ž s k ý antikvární veletrh 2003. Prodejní vý-
stava knih, grafických listů a kreseb 28.-29.11.2003
na Starém Městě v Praze. Praha 2003. 73 s., il.

OL: I-146.593 OS: G 281.224